

28.03.–31.03.2013

SUPER-HINNAD

KÕIK ÕUNAD -15%

1.69
~~2.35~~ **28%**

Ehe viiner,
Rannarootsi,
330 g, 5,12/kg

3.99
~~8.49~~ **53%**

Jahutatud part,
Gurmees,
kg

0.95
~~1.29~~ **26%**

Munad M,
Balticovo,
10 tk/pk, 0,10/tk

0.89
~~1.08~~

Suhkur,
1 kg

Toodetud Eestis

Piltidel on illustreeriv tähendus ja pakkumine kehtib kuni kaup jätkub.

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 62 | NELJAPÄEV, 28. MÄRTS 2013

ajaleht.epl.ee

Foto: Prit Simson

Teatri aastaauhinnad. Eile õhtul tunnustati Pärnu Endlas möödunud teatriaasta tippe. Parima lavastuse auhinna väljakuulutamisega käis kaasas ka nukrus, sest Eesti Draamateatri lavastuse „Nelipühad“ loojat Mladen Kiselovi pole enam meie seas. Auhinna võtsid vastu trupp (pildil Kersti Kreismann, Mait Malmsten, Harriet Toompere ja Jekaterina Novosjolova) ning Kiselovi lesk Eneken Aksel (paremalt teine). Loe edasi lk 12

Utah' projekt kõrbeeb

Eesti Energia nõukogu kahtlustest hoolimata otsustas ettevõtte kaks aastat tagasi ikkagi osta USA põlevkivimaardlate omanikfirma Oil Shale Exploration Company (OSEC). Nüüd on Eesti olulisim riigifirma nn Utah' projektiga hädas.

Eesti Energia nõukogu liikmeid ei vaimustanud tegevjuhtkonna esitletud Utah' projekt esialgu sugugi. „Me ei saanud aru, milleks seda vaja on,“ meenutas Eesti Energia nõukogu toonane liige Aivar Reivik. Mõni aeg hiljem kiideti USA-s asuvate põlevkivimaardlate ost siiski heaks. Otsusele andis õnnistuse ka majandusminister Juhan Parts.

Eesti Energia valitud kursil on aga ilmnenud karisid, mis takistavad USA põlevkivi rahaks tegemist. Kõigist raskustest hoolimata kinnitab Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive intervjuus Eesti Päevalehele, et ostaks tüki Utah' kõrbest ka praegu. Miks, saab lugeda leheküljelt 10. **• Kadri Paas**

Kevad kutsub Hortesesse!

Eesti suurim aianduskeskus on kevadises kuues, täis seemneid, sibulaid ja mugulaid, aga ka põnevaid kodu- ja aiakujundusideid. Ning loomulikult taimi – õitsvaid ja leht-dekoratiivseid, vanu tuttavaid ja põnevaid uustulnukaid, tupp ja aeda. Tule Hortesesse ja kingi endale kevad!

Biolani Aiamaa
Must Muld

alates **2.30** (5 l), **2.99** (55 l)
Tellides Hortese e-poest 4 alust, on transport tasuta!

Eestis kasvatatud
nartsiss Tõte-a-tõte
1.00 pott Ø 9 cm

Eestis kasvatatud maitsetaim
1.00 pott Ø 8 cm

Weber söe grill Joe
alates

94.00

Meie e-poe leiad hortes.ee või
[facebook.com/aianduskeskus.hortes](https://www.facebook.com/aianduskeskus.hortes)

Seljaku 4b, Laagris Pärnu mnt ääres Tallinna linna piiril, E–R kl 10–20, L–P 10–18

Pakkumine kehtib, kuni kaup jätkub. Fotodel on illustratiivne tähendus.

HORTES
Elamuste aed

JUHTKIRI

Targem sisse- rändepoliitika

Sisseränne on Eestis olnud alati väga hell teema. Eks te katsuge leida poliitikut, kes valjuhäälselt sooviks võõrtööjõudu Eestisse tuua. Lihtne on sel teemal ärevust külvata ja hirme õhutada ning see ongi põhjus, miks sisserännu küsimuses valitseb palju silmakirjalikkust. Tegelikult teavad ju paljud, et võõrtööjõust ühel või teisel määral pääsu pole, sest Eesti on vähe- neva rahvastikuga riik ja peale selle juba piisavalt jõukas, et muutuda peatselt huvitavaks ka sisserändajatele.

Ometi kurdab inimeste sissetoomise raskuse ja keerukuse üle terve hulk ettevõtteid – muldmetallidega tegelevast Silmetist alustades, Balti laevaremonditehasega jätkates ja eri infotehnoloogiaettevõtetega lõpetades. Tähtajad, kui kaua siin inimesi olla lastakse, on lühikesed, nende pikendamine tülikas. Seda kritiseerivad ettevõtjad pidevalt.

Muidugi, ega ettevõtjate huvid pole ainsad, mida riigil teenida tuleb. On ka ühiskonna kultuuri- ja poliitilised huvid ning muidugi on eestlased hellaks teinud Nõukogude-aegne massiline immigratsioon. Ent tänane Eesti Päevaleht kirjutab ameeriklasest Adam Lewisest, kes elab Elvas, kellel on USA-s mõõduka suurusega internetiturunduse firma ja kes elab kenasti ära, tahaks siin edasi olla ja siia oma makse maksta, kuid ei saa. Eestisse sisserände varanduslik künnis on aetud üsna kõrgeks. Tema firma suurusest ei piisa, et selle alusel elamisloa saada, sest

tarvis oleks 200 000-eurost müügitulu. Nii palju tema ettevõtte ei müü. Varem kehtis ka piisava sissetuleku klausel, kuid nüüd on see seadusest välja võetud.

Võib mõista siseministeeriumi soovi hoida Schengeni

Elamislubadest

Kuritarvitustele vastamine peab olema sihitud, mitte umbropsu karistav.

viisaruumi rangeid reegleid paigas – eks kaitse need reeglid meidki. Kuid sellise tulemusega, et siin võiks mõnda aega elada teatud hulk piisavalt jõukaid, kuid mitte üliarvukaid inimesi, aga nad seda ei saa ega saa ka siinsesse ellu panustada, pole Eestil põhjust rahul olla. See pole meie huvides. Õigus mõneks ajaks Eestisse jääda võiks olla leebem ka nende jaoks, kes pole just tippspetsialistid ega miljonärid. Nagu ta tippspetsialistide jaoks hõlbus oleks.

Jah, elamislubade vallas on olnud kuritarvitusi. Olgu öeldud, et neid mõningaid ettevaatlikuks tegevaid juhtumeid aitas tekitada ka siseministri enda lähedane võitluskaaslane Indrek Raudne oma elamisloa-kaubandusega. Kuid kuritarvitustele reageerimine peab olema tark ja sihitud, mitte kõike ja kõiki umbusklikult kahtlustav. Eesti elamisloa taotlusi pole nii palju, et neid ei jõuaks põhjalikult ja arukalt menetleda. Sisserännupoliitika vajab, et sellest ka räägitaks silmakirjata. ●

REPLIIK

Eesti ja vene kõrilõikajad

Eestlased on geneetiliselt venelastega väga sarnased, mistõttu oleme ilmselt vastuvõtlikud sarnastele haigustele. Kui Eesti vene ombudsmaniks-volinikuks tituleeritav Sergei Seredenko kuulutas Delfis, et tema lõikaks Eesti rahvusriigi ideel rahulikult kõri läbi, olin ebameeldivalt üllatunud – midagi sellist ma küll ei oodanud. Siis aga meenus juba unustusse vajunud aktsiooniaktivist Jüri Böhm, kes ühes internetivideos kitarri saatel lõõritas, kuidas ta pussiga okupantidel kõrisid läbi lõikab. Paras paar. Küllap asuvad tabletid, millega keset õitsvat rahuaega kõrilõikamisele mõtlejaid ravitakse, samal riulil. ●

Andres Reimer

lk 11: Paavo Kivine: ausa mängu austajat Andrus Veerpalu kohta tehtud otsus ei rahulda

SUUR REEDE

Järgmine leht ilmub laupäeval, 30. märtsil. Häid pühi!

TÖÖANDJATE KESKLIIT OTSIB UUT JUHTI

Tööandjate keskliit otsib uut juhatajat, kuna organisatsiooni senise juhi Tarmo Kriisi (pildil) tähtajaline teenistusleping lõpeb 31. märtsil ja ta on avaldanud soovi ametikohalt lahkuda.

Volikogu otsustas juhataja leidmiseks korraldada avaliku konkursi. Alates 1. aprillist täidab uue juhataja ametisse määramiseni tema ülesandeid keskliidu jurist Marek Sepp. **EPL**

Elamisloasulide tõttu tõrjub Eesti ka heatahtlikke välismaalasi

Tartumaale kolinud ameeriklane Adam Lewis maksaks hea meelega Eestis makse.

Välismaalaste seadus tal seda ei luba ja Lewise maksuraha läheb Ameerikasse.

Seadust muudeti karmimaks sellepärast, et pätid tikkusid seda ära kasutama.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@ep.ee

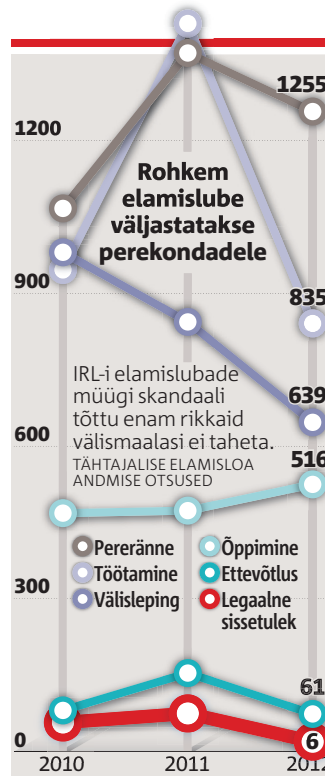
Ameeriklane Adam Lewis elab juba kolmandat aastat koos naise ja kolme lapsega Tartu lähedal Elvas. Ta juhib Elvast oma väikest USA-s registreeritud internetiturundusfirmat ja teenib aastas rohkem kui 60 000 eurot. Eesti riik sellest kasu ei saa, sest maksud maksab Lewis USA-sse, kuna Eesti välismaalaste seadus ei luba tal Eestis makse maksta. Kõlab jaburalt, aga paraku nii see on.

Põhja-Carolinast pärit Lewis kiidab, et Eestis meeldib talle kõik: armas väikelinn Elva, piisavalt elav, aga ühtlasi meeldivalt väike Tartu, puhas loodus ja e-lahendused. Eriti kiidab Lewis siinset erakordselt puhast õhku – ta on elanud kolmel kontinendil ja küllap teab, millest räägib.

Kasu lõigata ei taha

Lewis, tema naine ja lapsed õpivad eesti keelt ja kuidagi aktsent on veel tugev, saab ta lihtsamad jutud räägitud. „Ma tahan olla korralik elanik, ma tahan Eestis elada ja ma tahan siia panustada. Ma ei ole kaan, ma ei soovi teie pealt kasu lõigata,” kinnitab Lewis, kuid ometi on välismaalaste seadusest välja jäetud just punkt, mille alusel tema tähtajalise elamisloa sai.

2009. aastal, kui Lewis Eestisse kolis, sai siin tähtajalist elamisluba taotleda kaheksal põhjusel: abiellusid eestlasega, tulid elama lähisugulase juurde, tulid õppima, sind palgati siia tööle, sa löid siin firma, sinu siiajäamise vastu oli suur avalik huvi, sa olid töö

Adam Lewis
ameeriklane

Ma tahan olla korralik elanik, tahan Eestis elada ja tahan siia panustada.

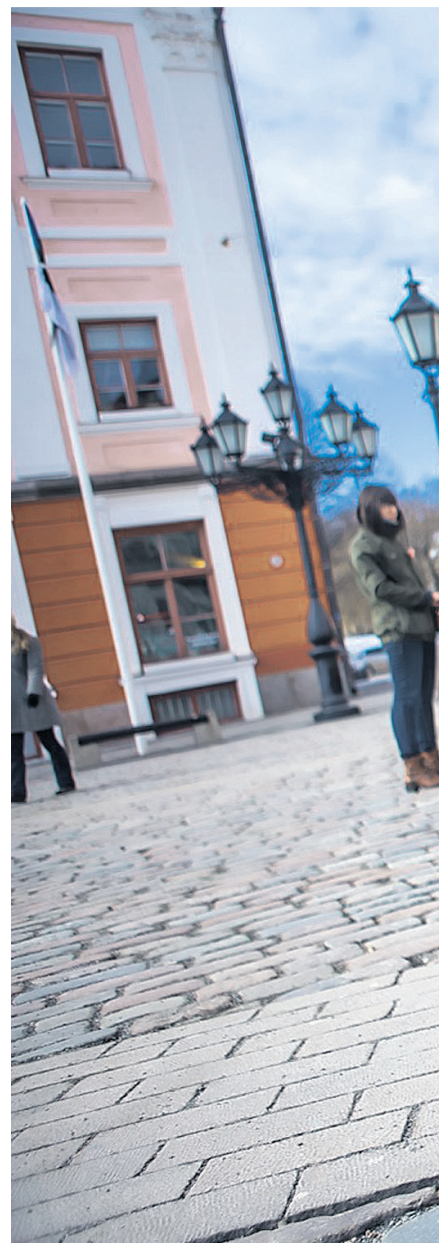
Ken-Marti Vaher
siseminister

Peame tagama, et otsused ei annaks alust Schengeni viisaruumi väärkasutusteks.

välisolepinguga või oli sul piisav sisetulek välismaal. Piisavaks luges siseministeerium 18-kordset Eesti keskmist kuupalka viimase kuue kuu eest. Selle klausli alusel saidki tähtajalise elamisloa Lewis ja tema pere. „Eelmisel aastal pidin seda pikendama ja helistasin ning küsisin, kui suur on käesoleva aasta piirmäär summa, aga mulle öeldi, et sel alusel enam ei saagi elamisluba,” meenutas Lewis oma ehmatust. Õnneks selgus, et need, kellele on juba kord sisetuleku alusel tähtajaline elamisluba antud, saavad seda pikendada. Ent tee on kinni uutele tulijatele, kes sooviksid selle punkti alusel Eestis elamisluba saada – ja siin raha kulutada ning oma suure sisetuleku abil Eesti majandust edendada.

„Ma arvan, et teie välismaalaste seadus on pikas plaanis Eestile kahjulik,” selgitas Lewis. Näiteks jäävad nii välja kõik, kes tuleksid siia pensionipõlve veetma. Või need, kes töötavad kodus – eelmine aastal näitas ülemaailmne Ridersi uuring, et juba iga viies töötaja teeb tööd kodust. Eesti võiks tahta neid ajusid ligi tõmmata,” leiab Lewis. Sama

arvab tema Eesti sõber Indrek Kuldkepp, kes tegelikult sooviks Lewise teeneid kasutada oma äris ja tema nõuandeid turunduse vallas. Praegu ta kogunud ameeriklase abi kasutada ei saa, sest ta ei tohi

ameeriklasele maksta, kuna Lewisel pole lubatud Eestis töötada. „Ta on mulle praegu tasuta tööd teinud ja meil on kokkulepe, et kunagi hiljem ma maksan talle, kui ta paberid peaks seda ükskord lubama,” ütles Kuldkepp. Üks võimalus Eestis legaalselt töötada ja siin makse maksta oleks teha oma firma – aga välismaalaste seadus nõuab, et firma müügitulu peab olema 200 000 eurot aastas. „Enamik firmasid ei teeni nii palju. See punkt sobib vaid suurtele firmadele,” kritiseeris Lewis.

Liiga range seadus

Heatahtlik Ameerika väikeettevõtja Lewis ei mõista, miks on Eesti välismaalaste seadus nii range. Kuldkepi hinnangul on seadus lihtsalt russofoobne: Eesti pelgab, et siia mingil juhul ei satuks kedagi ebasobivat, ja sellepärast keeratakse igaks juhuks kõik kraanid nii kinni kui võimalik. Näiteks Lewise tähtajalise elamisloa aluseks olnud seadusepunkt, mis lubas Eestisse tulla piisava välismaise sisetuleku korral, kaotati seadusest pärast kurikuulsat elamisloaskandaali, kus Isamaa ja Res Publica Liitu kuulunud poliitikud müüsid elamisluba-

Täna digilehes

●●● Soomlased kahtlustavad eestlasi abivajajatele jagatud tasuta toidu petuskeemis

●●● The Sun ja Telegraph muudavad veebilehed tasuliseks

RAVIMEID SAAB OSTA KA INTERNETIST

Eesti apteekide ühendus avaldab heameelt riigikogu eilse otsuse üle võimaldada ravimeid tulevikus müüa ka interneti vahendusel. „Internetis müümine parandab ravimite kättesaadavust –

ravimite ostmine veebi kaudu on mugav ja teenus saab olema kättesaadav ka neile, kel kodu lähedal apteeki pole,” sõnas ühenduse juhatuse liige Kristiina Sepp. **EPL**

DEKLAREERI TULU

Maksu- ja tolliamet tuletab meelde, et esmaspäeval, 1. aprillil on viimane päev esitada 2012. aasta tuludeklaratsioon, samuti on siis ka maamaksu tasumise tähtaeg. **EPL**

LISAREISE EI TOIMU

Pühadeks oli Väinamere Liinid lisanud parvlaevagraafikutesse kuusteist lisareisi. Kuna mere-tase püsib jätkuvalt ülimadalal tasemel -60 cm, jäävad lisareisid kahjuks ära. **EPL**

Ansipi vastaseks pakutud Ojuland: ma ei kandideeri

Veidi vähem kui kahe kuu pärast, 25. mail valib Reformierakond endale uue esimehe.

Kärt Anvelt
kart.anvelt@epl.ee

Poliitkuluaarides sosistatakse, et peaminister Andrus Ansipi vastaskandidaadiks võidakse üles seada Euroopa Parlamendi liige Kristiina Ojuland. „Ma ei kandideeri,” hakkas Ojuland seda kommenteerides naerma ja lisas: „Seekord ei kandideeri.” Küll kinnitas ta, et kavatses sellel korral erakonna juhatusse kandideerida. Praegu on Ojuland Reformierakonna volikogu liige. Varem on ta olnud nii Reformierakonna pikaajaline aseesimees kui ka juhatuse liige.

Aeg pole käes

Ojulandi arvates on raske uskuda, et keegi praegu veel Ansipi vastaskandidaadiks üles seatakse. Kuna Reformierakonna üldkogu tuleb kokku juba 25. mail, siis loogiliselt peaks ligi kümme aastat parteid juhtinud Ansipi võimalik vastaskandidaat olema endast juba teada andnud, et erakonnaliikmed saaksid

varakult hakata oma valikut kujundama.

Teisalt viitas erakonna peasekretär Martin Kukk, et ametlik kandidaatide ülesseadmise aeg pole veel alanud „Seepärast on ka raske öelda, kui palju neid erakonna esimehe või juhatuse liikmete kohale üles seatakse,” märkis ta. „Aga loomulikult oleks mul hea meel, kui ka esimehe kohale keegi veel kandideerib. Mida rohkem kandidaate, seda parem Reformierakonnale.”

Ansip kinnitas 1. veebruaril erakonna volikogu koosolekul, et peab oma lubadust juhtida erakonda praeguse valitsuse volituste lõpuni ja kandideerib partei üldkogul taas erakonna esimeheks. „Võin otse öelda: jah, kavatsen küll. Kui keegi tahab ka, siis tere tulemast – tuleb võistelda minuga. Erakond on olnud kuus kuud rünnaku all ja mul ei ole mitte vähimatki õigust sellises olukorras erakonda lahinguväljale maha jätta.”

Ansip on varem ka öelnud, et tema enam järgmist valitsust ei moodusta.

Eile riigikogu infotunnis küsimustele vastates andis ta taas mõista, et see valimiste periood jääb talle peaministri ametis viimaseks. ●

Adam Lewis on Eesti välismaalaste seaduse põhjalikult läbi lugenud ja küigi ta tunneb end ülikoolilinnas Tartus hästi, on talle selge, et Eesti poliitika pole välismaalaste vastu sõbralik.
Foto: Hendrik Osula

KOMMENTAAR

Hoiame ära väärkasutused

Ken-Marti Vaher
siseminister

Me peame hoolikalt kaaluma, kas inimesed, kes soovivad Eestisse elama asuda, annavad meie ühiskonnale midagi juurde. Selle vajaduse valguses oleme välja töötanud ka värske eelnõuna välismaalaste seaduse muudatused, mis saadeti kooskõlastusringile eile ja mis loovad paremad ja kiiremad võimalused asuda Eestisse tippspetsialistidel, keda siin hädasti vajatakse. Sama puudutab teadlasi ja õppejõude ning ka kolmandate riikide doktorante.

Meie sisserändepoliitika peab samas jääma konservatiivseks, sest see tagab meie turvalisust, julgeolekut, et Eestisse ei voolaks odav tööjõud maadest, mille kultuurilised eripärad võivad meie ühiskonna tasakaalust välja lüüa. Samamoodi peame tagama, et meie otsused ei annaks alust Schengeni viisaruumi väärkasutusteks.

sid. Tõsi, sel juhul tehti äri ettevõtte juhtorganisse kuulamise alusel elamisloa andmisega.

Juhtunu ehmatas Eesti võime nii, et – piltlikult öeldes – sulges kauplus pärast poeväraste jõugu avastamist sootuks uksed ja pani äri kinni, selle asemel et investeerida tõhusamatesse turvameestesse.

„Elamisloa taotluste hulk tõusis 2011. aastal hüppeliselt, ületades valitsuse poolt 2011. aastaks kehtestatud sisserände piirarvu, kusjuures ebaproportsionaalselt suur hulk elamislube anti töötamiseks äriühingu juhtorgani liikmena. Ebaproportsionaalselt suur hulk tähtajalise elamisloa taotlusi esitati 2011. aastal ka piisava legaalse sissetuleku olemasolul. Arvestades, et ka elamisloa andmise tingimusi piisava legaalse sissetuleku alusel on kerge täita, siis oleks piirarvu jagamata jätmise korral ilmenud tõenäoliselt suur hulk fiktiivseid taotlusi sellel alusel – kui 2009. aastal esitati elamisloa taotlusi 62 ja 2010. aastal 58, siis 2011. aastal esitati tähtajalise elamisloa taotlusi piisava legaalse sissetuleku alusel 152,” ütles siseministeri migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus. „Tähtajalise ela-

misloa piisava legaalse sissetuleku olemasolul taotlemiseks esitatakse legaalse sissetuleku kohta tõendeid, mille õigsuse kontrollimine on keeruline,” lisas ta.

Eelnõu kooskõlastamisel

Eesti elamisloa saamisele seati piirangud: sissetuleku alusel elamisluba enam ei saa ja äriühingu juhatuse liikme piiranguid karmistati. Välismaalaste seadus saab kohendusi: eile saadeti siseministeeriumist kooskõlastusringile muudatused, mis püüavad lihtsustada elamisloa saamist neil, keda siseministeerium peab Eestile lisandväärtust andvaks: eri

alade tippspetsialistid, teadlased-õppejõud ja üliõpilased.

„Meie kojas olid kõige kõvahäälsemad IT- ja tehnoloogiafirmad, kes majandusbuumi ajal kasvasid kõige kiiremini. Neil on ekspordivõime, aga pole tööjõudu, keda palgata. Kaasati ka väliskapitali teema: me tahaksime peale tarkade inimeste tuua siia ka tarka raha läbi investorige ja riskikapitalistide. Täna jõustuvad kõige kriitilisemad muudatused, aga plaanis on ka teine ring muudatusi, millele saab veel suvel-ügisel ettepanekuid teha,” ütles teenusmajanduse kohta tegevjuht Kristina Narusk. ●

Mis eelnõuga muutub

●● Välismaise tippspetsialisti elamisloa taotlemine algab edaspidi Eestis pärast välismaalase siia saabumist, mitte välis-esindustes nagu seni.
●● Välismaalane võib kuni kuus kuud töötada Eestis elamisloata. Tööandja saab välismaalase lühemaks ajaks tööle rakendada, kui teavitab sellest PPA-d ja PPA kontrollib, et töötamine oleks õiguspärane. Seejärel saab

tippspetsialist juba ka riigisest elamisluba taotleda.

●● Välistudengid tohivad õpingute ajal Eestis töötada ja Eestis kõrgkooli lõpetanud välismaalastest tudengid tohivad pikemaks ajaks Eestisse jääda ja siin tööle asuda.
●● Eelnõu lihtsustab ja muudab paindlikumaks ka seadusemuudatusega seotud välismaalaste pereliikmete Eestisse asumise.

RIIGIKANTSELEI

Riigikantselei koostöös Rahvusarhiiviga kuulutab välja stipendiumikonkursi Konsantin Pätsi ja Jaan Tõnissoni eluloo uurijatele

Stipendiumikonkursi „Eesti riigijuhid 1918-1940/1944” raames antakse **23. juuniks 2013 välja kaks 20 tuhande euro suurust stipendiumi**. Stipendiumi eesmärk on toetada eestikeelset uurimistööd Eesti riigivanematest ja peaministritest aastatel 1918-1940/1944 ning seda saab taotleda Konstantin Pätsi ja Jaan Tõnissoni elu ja tegevuse uurimiseks.

Stipendiumi võivad taotleda kõik ajaloolase teadusliku uurimistöö kogemust omavad isikud ning selleks tuleb Rahvusarhiivile **1. maiks 2013** esitada avaldus, elulookirjeldus isiku- ja kontaktandmetega, seniste uurimuste ja publikatsioonide nimekiri ning lühike põhjendus koos uurimistöö ideekavandi, kasutatavate allikate ülevaate ja töö valmimise ajakavaga.

Stipendiumitaotluste läbivaatamiseks ja stipendiumisaajate otsustamiseks moodustab riigiarhiivar teadusekspertidest koosneva stipendiumikomisjoni.

Stipendiumikomisjoni poolt heakskiidetud käsikirjad avaldatakse Eesti riigimeeste elulugude sarjas, mille on asutanud Rahvusarhiiv.

Stipendiumikonkursi statuut:
<http://www.valitsus.ee/riigikantselei/stipendium>

Inimõiguste volinik: laste vaesus vajab Eestis rohkem tähelepanu

Intervjuu

Kadri Ibrus
reporter

Õigus toidule ja normaalsele elamistingimustele on inimõigus, mis lastele tuleb tagada, ütleb eurovolinik Nils Muižnieks.

●●Eesti laste ombudsman kandis juba eelmisel aastal ette, et 45 000 last elab absoluutses vaesuses ja 18 000 vaesuriskis. Me oleme oma lehes kirjutanud, kuidas terved pered elavad ebainimlikes tingimustes, kümneruutmeetristes külma-des tubades ilma pesemisvõimaluseta. Kas see – laste toidu ja normaalse elamistingimusteta jätmine – ei ole nende inimõiguste rikkumine?

Ilmselt on majanduskriis ja kasinus tabanud lapsi kõige rängemalt. Laste vaesuse kasv on tõsine probleem. See on oluline, sest me isegi ei tea selle pikaajalist mõju nende laste tulevikule – kuidas see mõjutab nende tervist, vaimset tervist, ligipääsu haridusele, suhtumist vanematesse, valitsusse, Euroopasse. Me ei tea seda täpselt, aga ma ei arva, et see mõju saab olla kuidagi hea.

Kui vaadata kriisi mõju Eestis, siis tundub, et enamikus teistes valdkondades on teil läinud suhteliselt hästi, kuid see valdkond – laste vaesus – vajaks rohkem tähelepanu. Mind näiteks hämmastas, et valitsusel on laste vaesuse kohta kogutud nii vähe andmeid. Viimased andmed, mis sotsiaalministeerium suutis meile anda, olid 2010. aastast. Ajakohaste andmete kogumine peab olema esimene samm olukorra mõistmiseks. Teiseks tuleb vaadata olukorda Eesti eri paikades – sest suurtes ja väga väikestes omavalitsustes on väga erinev olukord. Tuleb tagada, et inimestel oleksid samad võimalused ja samad minimaalsed standardid.

●●Euroopa Komisjon teatas hiljuti, et majanduskriisi tõttu on kõige rohkem kannatanud kõige vaesemad inimesed. Mida Eesti valitsus konkreetselt peaks tegema?

Nüüd, kui Eesti tundub olevat kõige suuremast kriisist üle saanud, on aeg tõsta sotsiaalkaitse taset, pöörates erilist tähelepanu kõige haavatavamatele. Kõige haavatavamad on lapsed, paljulapselised pered, puudega inimesed, väikese pensioniga vanad inimesed.

Eesti on alla kirjutanud Euroopa sotsiaaltõlke. Seal on teatud miinimumstandardid paika pandud – need tuleb tagada kõigile inimestele. Teiseks, teil on olemas oma riiklik inimõiguste tagamise struktuur. Õiguskantsler, laste

ombudsman, võrdõiguslikkuse volinik – konsulteerige nendega. Kaebuste ja uuringute kaudu saavad nad olukorda jälgida. Samuti spetsialiseerunud MTÜ-dega – nemad teavad, mis rohujuuretasandil tegelikult toimub. Pange nad ennast aitama, olukorda jälgima.

Kolmandaks protseduuri- lised põhimõtted: osalemine, aruandekohustus, läbipaistvus. Tee kindlaks, et kõik teavad, mida sa teed, ja püüa saada inimesi osalema nii palju kui võimalik. Me näeme seda igal pool, et kui inimesed ei saa osaleda konsultatsioonidel ja eelarvedebattidel, siis nad osalevad pärast tänavarahutustes.

●●Mis te arvate meie inimõiguste tagamise struktuuri tõhususest?

Mulle avaldas suurt muljet õiguskantsleri kantsleil: nad teevad head tööd ja tundub, et nad on austatud. Hämmastas aga, kui nõrgaks on jätud võrdõiguslikkuse voliniku kontori võimalused – ainult kaks inimest, tema ja sekretär.

●●Teda ka kritiseeritakse, et ta ei tee paljusid asju, samal ajal ei ole tal ressursi, et midagi teha.

Just nimelt. Ressursi peab ikka andma.

●●Õiguskantsler on probleemidest palju rääkinud, ta küll kuulatakse ära, kuid saab siiski anda ainult soovituslikku nõu. Tal ei ole võimalik panna valitsust otseselt midagi tegema.

See on Euroopa ombudsmanide puhul päris tavaline. Oluline on, kui professionaalselt nad töötavad. Kui hästi nad suudavad inimesi veenda.

●●Meil on avalikuks tulnud tõsiseid puudega inimeste õiguste rikkumisi, see on süstemaatiline, kuid neile ei pöörata endiselt tähelepanu.

Siin on Eestis üks suur lünk. Eesti on ratifitseerinud ÜRO puudega inimeste õiguste konventsiooni. Selle järgi peaks olema määratud sõltumatu

kogu, kes jälgib puudega inimeste olukorda. Eestis ei ole siiani otsustatud, mis kogu see peaks olema – kas võrdõiguslikkuse volinik, õiguskantsler või keegi teine. On väga oluline, et keegi võtaks vastutuse olukorra kontrollimise eest.

●●Paljudel inimestel meil siin on raskusi mõistmisega, et ka majanduslikud õigused on inimõigused. Ikka mõeldakse, et igaüks on oma õnne sepp, majanduselu paneb ise asjad paika jne.

Sotsiaal-majanduslikud õigused on inimõigused. Eesti on seda tunnistanud, ratifitseerides Euroopa sotsiaaltõlke. Osa sotsiaal-majanduslike õigusi saab kaitsta kohtus. Peamine printsiip, mida saab alati kohtus kaitsta, on diskrimineerimise vastane. Võrdne ligipääs haridusele, sotsiaalabile, tervishoiuteenustele.

●●Selleks tuleks minna kohtusse, aga neil inimestel ei ole see võimalik.

Sellepärast ongi need sõl-

Hämmastav, et Eesti valitsusel on nii vähe andmeid laste vaesuse kohta.

Tuleb tagada, et inimestel oleks samad võimalused ja miinimumstandardid.

tumatud institutsioonid nii olulised: õiguskantsler ja võrdõiguslikkuse volinik. Tema institutsioon tuleb tõesti korralikult üles ehitada. Sest keegi peab täitma neid funktsioone: diskrimineerimise kohta andmete kogumine, kaebuste ülevaade, inimeste abistamine, valitsusele poliitika kujundamiseks nõu andmine. Kui sul on ainult kaks inimest, siis ei suuda sa midagi teha.

●●Laste õigustest on küll omajagu räägitud, kuid kes ikkagi tagab neile põhiõigused – toidu ja elamistingimused –, on meil ikkagi veel otsustamata. Et keegi ka tõesti võtaks vastutuse nende eest. Öeldakse, et vanemad peavad võtma, aga osa vanemaid seda lihtsalt majanduslikult teha ei saa.

Riigi valitsus peab võtma vastutuse. Ja kohalikud omavalitsused peavad olema seotud. On väga oluline suurendada miinimumtoetusi vajaliku tasemeni, nii et inimesed jääksid sellega ellu ega peaks nälga kannatama. ●

Parteikassat mittetäitnud nõunik jätab ameti

Tallinna abilinnapea nõunik Johannes Merilai andis sotsiaalmeedias teada, et see nädal jääb talle linnavalitsuses viimseks.

2005. aastast Keskerakonna ridadesse kuulunud Merilai astub välja ka parteist, tuues üheks põhjuseks asjaolu, et erakond soovis poliitilise töökohta eest saada osa tema palka oma kassasse. „See on sügavalt minu isiklik otsus ja tööandja ei ole mulle selleks survet avaldanud,” ütles Merilai. „Erakonnaga ei ole ma viimastel aastatel ennast sidunud. Tunnetasin ennast ametnikuna ja tegin otsuseid ametnikuna.”

Merilail oli enda sõnul kavas töötada Tallinna linnavalitsuses sügiseste valimiseni, kuid märtsi keskel avalikuks saanud e-kirjad ja nendest puhkenud skandaal sundisid teda tegema lahkusotsuse juba praegu. „Muidugi on mul sellest kahju. Iga-päevane tööõhkkond abilinnapeade Taavi Aasa ja ka Kalle Klandorfiga oli hea,” polnud tal ülemustele etteheiteid.

Ebameeldiv lugeda

Merilai tõdes, et tal ei olnud meeldiv ajalehes avaldatud kirjast lugeda, et tema töökoht sõltub parteiliste rahanõuete rahuldamisest ja linnapea heidab talle ette probleeme ametikohustuste täitmisel. „Milles need etteheited täpselt seisnesid, ma ei tea ja mingitest parteilistest ametikohustustest mul oma ülemuse Taavi Aasaga juttu ei olnud,” märkis Merilai, kes töötab abilinnapea nõunikuna poolteist aastat.

Uudis Keskerakonna sundrahastamisest tuli ilmsiks, kui peasekretär Priit Toobal saatis erakonna juhile Edgar Savisaarele kirja, milles teatas, et mitu linnasüsteemis töötavat isikut on erakonnale liikmemaksu võlgu. ● Epp-Mare Kukemelk

Parandus

Eile ilmunud priiuse põlistumise päeva lehe võrdlevas graafikus lk 11 on vahetusse läinud liikluses hukkunute ja autode üldarvu andmed. Õige oleks, et 1938. aastal oli 3200 auto puhul 65 liikluses hukkunut ja 2012. aastal 696 973 auto puhul 27 hukkunut.

Ka oli keskmise sinikrae kuusisetulek 1939. aastal ümber arvestatuna 120 eurot ja 2012. aastal 700 eurot ning keskmine tööstustööline sai 1939. aastal Eestis ühes tunnis palka 44 senti ja Soomes 99 senti. Palume vabandust.

Täna Delfis:
Parimad tööd
Priiuse põlistumise
esseekonkursilt

Mida saab teha?

Aasta tagasi korraldas Eesti laste ombudsman laste vaesuse ümarlaa. Olukorra parandamiseks tehti hulk ettepanekuid.

- Rohkem õpilaskoduseid, kus saaks rahulikes tingimustes koolitoidi teha ja süüa
- Lasteaia- ja koolitoidu kompensatsioon gümnaasiumi lõpuni
- Koostöö eri ametkondade vahel, kes lastega tegelevad
- Lasteaiakohtade tagamine
- Kohustuslik arstlik kontroll
- Suvevaheaegadel raskustes perede lastele söögi ja laagrikoha tagamine
- Rohkem psühholooge, logopeede, tugiisikuid, lastekaitsetöötajaid
- Taastada koolitoetus

Euroopa Nõukogu volinik Nils Muižnieks usub, et kui vanemad seda ei suuda, peaksid riik ja kohalikud omavalitsused tagama, et laste põhiõigused oleksid tagatud.

Foto: Martin Dremļjuga

Skype'i looja: surve pealtkuulamiseks oli

Jaan Tallinn kinnitas, et tema Skype'i koodis turvaauke polnud.

Foto: Priit Simson

Jaan Tallinna sõnul

programmi kirjutamisel

tagauksi polnud, aga ta ei tea praegust olukorda.

Hans Lõugas

hans.lougas@epl.ee

Skype'i ühe looja Jaan Tallinna sõnul ei ehitatud programmi pealtkuulamise hõlbustamiseks kindlasti mingeid tagauksi, kuigi survet selleks avaldati. Mis aga on toimunud pärast seda, kui Microsoft Skype'i ära ostis, pole teada.

Märtsi keskel kirjutas üks Vene ajaleht, et Venemaa eriteenistustel on ligipääs kõikidele Skype'i vestlustele, samuti on võimude nuhkimise pärast muret väljendatud teistes riikides.

„Enne (Microsofti poolt omandamist – H. L.) oli Skype Luksemburgis registreeritud ettevõtte,” selgitas Tallinn. See tähendas tema sõnul, et kõik õiguskaitseorganite taotlused mõnda Skype'i kasutajat jälgida pidi heaks kiitma Luksemburgi kohus. „Nüüd on Skype Microsofti oma,” viitas Tallinn muutunud olukorrale, kus tarkvara opereerija teguseb USA õigusruumis.

Tallinn välistas, et Skype'i luues oleks programmi jäetud mingeid võimalusi või tagauks

si suhtluse pealtkuulamiseks. „Hiljem oli surve selleks muidugi olemas,” ütles Tallinn.

Kuna Skype on 2011. aasta sügisest Microsofti omandis, reguleerivad selle kasutamist ja jälgimist USA seadused. „USA-s on igasuguseid juriidilisi vahendeid ettevõtelt info kättesaamiseks,”

Skype on nüüd Microsofti oma ning jälgimist korraldavad USA seadused.

ütles Eesti internetikogukonna juhatuse liige Elver Loho.

Algupäraselt oli Skype puhalt *peer-to-peer*-programm, mis tähendas, et kõned ja sõnumid

liikusid helistajalt aadressaadini teiste suvaliste kasutajate kaudu. Kasutajate suhtlust on efektiivsem pealt kuulata, kui side liigub läbi kesksete serverite. „Ideoloogiliselt on Microsoft kindlasti rohkem selline serverite rakendaja,” kommenteeris Tallinn.

Keda me usaldame

Loho sõnul on sellisel juhul küsimus selles, kas me usaldame Microsofti kodumaa julgeolekuasutusi FBI-d, CIA-d, NSA-d jne.

Tallinn rääkis Skype'i loomisest ja tehnoloogia-idufirmasid luues valikute tegemisest MIT Global Startup Workshopi konverentsil, mille korraldas sel nädalal Eestis tippülikool Massachussets Institute of Technology. ●

Pealtkuulamise teema on Eestis saladus

Veebruaris esitas riigikogu liige Olga Sõtnik siseminister Ken-Marti Vaherile arupärimise, mis puudutas muuhulgas Skype'i pealtkuulamist.

„Keegi ei kahtle, et Eesti riigiasutustel on võimalik pealt kuulata telefonikõnesid seaduses ettenähtud viisil, aga kas Eestil on võimekus pealt kuulata Skype'i tekstivestlusi ja

kõnesid?” küsis Sõtnik. Vaher vastas, et ta ei saa seda kinnitada ega ümber lükata. „Teave varjatult kogumiseks kasutatavate tehniliste vahendite kohta on riigisaladus,” teatas Vaher.

Kui riik liigitaks Skype'i sideettevõtjaks, siis peaks Skype ise julgeolekuasutustele andma juurdepääsu kasutajate suhtluse jälgimiseks.

Kõrgharidusega inimeste arv kasvab

Rahvaloenduse andmete põhjal on Eesti rahvas haritum kui kümme aastat tagasi, rohkem on kõrgharitud ning vähem põhihariduse või madalama haridusega inimesi. Eesti elanikkonnas on kõrgharidusega inimesi 34%, keskharidusega 45% ning põhi- ja madalama haridusega 21%. Võrreldes 2000. aasta loendusega on kõrgharitud inimeste osakaal tõusnud 8% ning põhi- ja

madalama haridusega inimeste osakaal vähenenud 7%. Keskharidusega inimeste osatähtsus on jäänud samaks.

Muutuste üks põhjus on selles, et madalama haridusega inimesi on rohkem just vanema generatsiooni hulgas. Kuna neid jääb aasta-aastalt vähemaks, tõstab see ka keskmist haridustaset.

Maakonniti eristub kolm piirkonda: Harjumaa, Tartumaa ja Ida-Virumaa, kus on

kõrgharitute osakaal ligi 45%, ülejäänud Eestis aga kõikjal veidi üle 20%. Võrreldes eelmise loendusega on see lõhe ka suurenenud.

Statistikaameti juhtivstatistik Koit Mere se sõnul üllatavad aga positiivselt Võru-, Rapla-, Lääne-Viru- ja Saaremaa, kus kõrgharitud noorte osatähtsus ulatub ligi 50%. „Sel puhul ei saa küll äremaastumisest rääkida,” tõdes Meres. ● Riin Aljas

Tallinn

Kristiine Linnaosa Valitsus

TEATAB

Nepi 1 kinnistu detailplaneeringu eskiislahenduse ja lähteseisukohtade avalik arutelu toimub **09.04.2013 kell 15.00** Kristiine Linnaosa Valitsuses, Tulika 33b, II korruse saalis.

Materjalidega on võimalik tutvuda kuulutuse ilmunise päevast Kristiine Linnaosa Valitsuses, Tulika 33b, III korruse toas 301 tööajal. Lähemat teavet detailplaneeringu kohta saab planeeringute registrist <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>. Info tel 645 7115.

Nõmme Linnaosa Valitsus

TEATAB

Viljandi mnt 6 // Kalmistu tee 1 kinnistul asuva elamu kohvik-kontoriks rekonstrueerimise eskiisi avalikustamise jooksul laekus üks protest, mille lahendamiseks korraldab Nõmme Linnaosa Valitsus Vabaduse pst 77 1 korrusel 9. aprillil algusega kell 14.00 avaliku arutelu.

Põhja-Tallinna Valitsus

KUULUTAB VÄLJA

eelläbirääkimistega pakkumise linnarajatiste hooajaliseks kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks Tallinna Linnavalikogu 8. aprilli 2010 määruse nr 21 „Tallinna linnale kuuluva rajatise või selle osa kaubandustegevuseks kasutusse andmise kord“ § 3 lõike 1, § 4 lõike 3, § 6, § 7, § 8, § 9 lõigete 1-5 ja Tallinna Linnavalitsuse 23. jaanuari 2013 määruse nr 4 „Tallinna linnale kuuluva rajatise või selle osa kaubandustegevuseks üürile andmiseks korraldatava eelläbirääkimistega pakkumise alghinnad ja üüri määr otsustuskorras üürile andmisel“ § 2 lõike 1 punkti 10 alusel, kooskõlas Tallinna Linnavalitsuse 19. detsembri 2012 määrusega nr 81 „Volituste andmine linnaosade valitsustele tegutsemiseks kaubanduse korraldajana“, kuulutab Põhja-Tallinna vanem 26.03.2013 korraldusega nr 54 välja eelläbirääkimistega pakkumise Stroomi ja Pikakari rannas asuvate linnarajatiste hooajaliseks kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks 1. juunist 2013 kuni 31. augustini 2013. Pakkumise tingimused on avaldatud Tallinna veebilehel www.tallinn.ee rubriigis „Ametlikud teated“. Pakkumise info tel: 645 7015

Põhja-Tallinna Valitsus

KORRALDAB

Planeerimisseaduse § 18 lg 5 kohaselt Põhja-Tallinna Valitsus, Tallinna Kesklinna Valitsus ja Tallinna Linnaplaneerimise Amet avalikustavad ajavahemikul **02.04-30.04.2013** Tallinna Linnavalitsuse 21. detsembri 2011 korralduse nr 1996k punkti 5 alusel **Kultuurikatla, Linnahalli ja mere vahelise ala detailplaneeringu**.

Planeeritav maa-ala asub osaliselt Kesklinnas ja osaliselt Põhja-Tallinnas ning külgneb põhjast Tallinna lahega, idast Linnahalliga, läänest Kalasadama tänavaga ning lõunast Põhja puistestega ja Tallinna vanalinnaga. Avalikustatavas detailplaneeringus nähakse ette Kesklinnas asuvate Mere pst 11, Mere pst 11a, Logi tn, Rumbi tn, Sadama tn ja Linnahalli hajumisväljak kinnistu, Põhja pst, Suurtüki tn ja Mere pst vahel ning Mere pst lõik T1, Mere pst lõik Ahtri tn ja Põhja pst vahel kinnistu ning Põhja-Tallinnas asuvate Mere pst 20b, Põhja pst 31a, Põhja pst 33a, Põhja pst postini nr 400, Põhja pst 27a, Põhja pst 31, Põhja pst 33, Põhja pst 37, Põhja pst 29 kinnistu ning osaliselt Mere pst 20e ja reformimata riigimaa ümberkruntimine ning moodustatavatele kruntidele ehitusõiguse määramine kokku ühe kuni 6 maapealse korrusega ja 2 maa-aluse korrusega linna administratiivhoone rajamiseks või ühe maapealse korrusega ärihoone (tankla) ehitusõiguse säilitamiseks, ühe kuni 3 maapealse korrusega sadamahoone, kolme kuni 5 maapealse korrusega, ühe maa-aluse korrusega ärihoone, ühe kuni 3 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega ühiskondliku hoone, 1 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega turuhoone ja 6 maapealse ja maa-aluse korrusega Kultuurikatla laienduse, kuni kahe 1 maapealse korrusega alajaama, 1 maapealse korrusega rattahoidla ning 1 maa-aluse korrusega turu- ja restoranihooned ehitamiseks, olemasoleva alajaama ehitusõiguse täpsustamiseks, olemasoleva 2 maapealse korrusega ärihoone laiendamiseks kuni 3-korruseliseks, Eesti Kaasaegse Kunsti muuseumi hoone ning olemasolevate arhitektuurimälestiste nr 8199 (Tallinna Gaasijaama gaasimahuti), nr 27918 (Tallinna elektrijaama suur estakaad), nr 27917 (Tallinna elektrijaama katlamaja), nr 8198 (Tallinna elektrijaama turbiinisaal), nr 27916 (Tallinna elektrijaama korsten) rekonstrueerimiseks ning Tallinna lahe äärde rannapromenaadi rajamiseks. Kokku on kavandatud neli ärimaa, üks tootmismaa, üks 50% äri- ja 50% sotsiaalmaa (ühiskondlike ehitiste maa), viis sotsiaalmaa (sh kolm ühiskondlike ehitiste maa ja kaks üldkasutatava maa), üks tootmismaa, üks 50% äri- ja 50% sotsiaalmaa (ühiskondlike ehitiste maa), viis sotsiaalmaa (sh kolm ühiskondlike ehitiste maa ja kaks üldkasutatava maa), kaksteist transpordimaa ning üks veekogude maa sihtotstarbega krunti.

Detailplaneeringus taotletakse Tallinna Linnavalikogu 9. detsembri 2004 määrusega nr 54 kehtestatud „**Paljassaare ja Russalka vahelise rannaala üldplaneeringu**“ osalist muutmist maakasutuse juhtotstarvete, haljastuse protsendi, ehitise kõrguse ning parkimise osas.

Detailplaneeringu koostamist taotles Tallinna Kultuuriväärtuste Amet ja detailplaneeringu koostas KProjekt Aktsiaselts.

Detailplaneeringuga saab ülnimetatud ajavahemikul tutvuda tööpäevadel kogu tööaja jooksul Põhja-Tallinna Valitsuse infosaalis (Niine tn 2), Tallinna Kesklinna Valitsuses (Nunne tn 18 hoovimajas, ruumis 32) ja Tallinna Linnavalitsuse I korruse infosaalis (Vabaduse väljak 7). Detailplaneeringu jooniste ja seletuskirjaga saab tutvuda Tallinna planeeringute registris aadressil www.tpr.tallinn.ee/tpr.

Planeerimisseaduse § 20 lg 1 kohaselt on igal isikul õigus avaliku väljapaneku ajal esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta. Vastuväide on mingi planeeringulahenduse kohta mittenõustuva seisukoha esitamine või väide, et planeeringu menetlemisel ei ole täidetud seaduse nõudeid. Ettepanekute ja vastuväidete laekumisel korraldab kohalik omavalitsus avaliku arutelu kuue nädala jooksul pärast avaliku väljapaneku lõppemist. Avaliku väljapaneku tulemusi tutvustava arutelu toimumise aja ja koha teatavad Põhja-Tallinna Valitsus ja Tallinna Kesklinna Valitsus Tallinna veebilehel ning ajalehtedes Eesti Päevaleht, Pealinn, Põhja-Tallinna Sõnumid ja Kesklinna Sõnumid vähemalt üks nädal enne arutelu toimumist. Ettepanekuid ja vastuväiteid esitanud isikutele teatatakse arutelu aeg kirja teel. Täiendav info avaliku väljapaneku vältel on kätte saadav Põhja-Tallinna Valitsuse ning Tallinna Kesklinna Valitsuse telefonidel 645 7003 ja 645 7217.

Pirita Linnaosa Valitsus

AVALIKUSTAB

11. märtsi 2013 eelläbirääkimistega pakkumise tulemused linnarajatise kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks

Merivälja tee 34 parklas asuva 50 m² asfaltplatsi kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks turukaubanduse korraldamiseks esitati kolm tingimustele vastavat pakkumist – Pirita turu kauplajate OÜ (registrikood 12373700), Mittetulundusühing Pirita Turg (registrikood 80308806) ja Viru Tootjate Ühistu (registrikood 11718315) ühispakkumine ja Eesti Väiketootjate Assotsiatsioon (registrikood 80353830).

Pakkumise võitjaks tunnistati Eesti Väiketootjate Assotsiatsioon (registrikood 80353830). Pirita Linnaosa Valitsus sõlmib võitjaga linnarajatise üürilepingu tähtajaga 01.05.2013 kuni 15.10.2013, üürihinnaga 62,1 eurot 1 m² kalendrikuus.

Kodukandi seltsimajale
uus tantsupõrand?

TEEME EESTI KORDA!

1. Telli Maaleht, sest nii oled Eestimaal toimuvaga kõige paremini kursis.
2. Võta sõbrad kampa ja kirjuta meile, mida oma kodukohas või kogukonnas paremaks muuta sooviksite ja kuidas seda teeksite.
3. Maaleht ja Nordea Pank toetavad kuni kolme parimat ideed kokku 5000 euroga.

Võidufond
5000 €!

Koos loome
uusi võimalusi

Maalehe tellimine telefonil 680 4444 või e-postil klienditugi@lehed.ee.

Kampaanias osalemiseks täida hiljemalt 5. maiks ankeet, mille leiad aadressilt www.maaleht.ee/eestikorda. Kahe nädala jooksul pärast kampaania lõppemist valib Maalehe ja Nordea Panga esindajatest koosnev žürii 5–7 finalist, keda ideedega lähemalt tutvumiseks ka külastatakse. Võitjad selguvad 31. maiks 2013.

Maaleht
HEA EESTI LEHT

Virumaal lainetab siutsuv ja sibliv meri

Reportaaž

Rein Sikk

Kaarma, Väike-Maarja vald

**Lihavõtteaja argireaalsus: ühestainsast broilerifar-
mist käib aastas läbi
rohkem linde, kui on
Eestis elanikke.**

Me ees on 28 000 tibu, kes moodustavad kokku kollase siutsuva ja sibliwa mere, suisa lainetava ookeani, Väike-Maarja ligiduses. Valgetes, veidi tulinukalikes kostüümides uudistajate seltskond seisab ühes kaheksast Kaarma tibulast.

Kokku kasvab Virumaa veerel korraga 250 000 broileritibu ringis. Ruumis on soe, hinges on soe. Kollase ookeani vaatajate pilgud on hellad, mis sest, et reaalsus ütleb: siin kasvab toit me pannile. Paratamatus.

Siutsujate maine teekond on Kaarmas umbes neljakümne päeva pikkune. Seejärel on ees retk pannile. Selleks ajaks on neljakümnegrammisest tibust saanud kahe ja poolekilone kaagutaja. Asemele tulevad uued tibud. Nii käibki Kaarmast aastas läbi kuni 1,7 miljonit lindu. Lihtne matemaatika, eluline vajadus.

Miljon alluvad

Eve Samuli, kes broilerimerd pilguga saadab, on tegelikult Eesti suurima alluvate arvuga inimene. Talleggi broileritootmisosakonna juhataja hoole all on igal ajahetkel üle miljoni lihalinnu. Et tänast kahtkümmet kaheksat tuhandet kaeda, tuli Evel Kaarmasse jõudes saunas käia, kõik reisiirid ära võtta, farmiriided selga panna. Vähe veel – farmi astudes tuleb astuda desinfitseerivale matile, jalga panna puhtad papud ja helevalge ühekordne kostüüm, ka juuksed katta. Siis teine jalavann, teised papud esimeste

Tibu tudeerib toidunõud. Umbes neljakümne päeva pärast tudeerime meie broilerivokki.

**Siutsujate maine
teekond Kaarmas on
umbes neljakümne
päeva pikkune.**

Kolm broilerit inimese kohta

Maailmas elab 7 miljardit inimest ja 21 miljardit broilerit. See teeb broileritest Vikipeedia väitel maailma levinuima linnuliigi. Broilerikasvatuse isaks peetakse Delaware'i farmerit Wilmer Steele'i, kes ehitas 1923. aastal farmi viiesajale lihalinnule. Äri oli nii edukas, et kolme aasta pärast suurendas ta broilerikarja juba 10 000-pealiseks. Aastal 1952 ületas broileriliha müük USA-s kanaliha müügi. Aastail 1985–2005 kasvas maailmas broileriliha tootmine 158%.

peale, alles seejärel avaneb üks siutsuvasse kuningriiki.

Samasuguse tee peavad läbima kõik Talleggi moodsaima, Kaarma farmi viis töötajat, sest broilerid on õrnad olevused. Kui kümnete tuhandete hulgas puhkeb tõbi, on kuri karjas. Tõvehirnu leevendamisel, pisikulevi tõkestamisel peetakse oluliseks, et suured kanafarmid asuksid teineteisest vähemasti kolmekümne kilomeetri kaugusel. Siit põhjus, miks Talleggi ostis ära ja renoveeris kunagise Väike-Maarja kolhoosi kanala.

Kaarmal on automaatselt käivituv elektrigeneraator, mis on tormipealinna tiitlile kandideeriva Väike-Maarja ligiduses hädatarvilik. Mõne aasta eest viis maru seal kirikutorini minema.

„Õöl, kui korraga elekter katkes, sain mobiilile kaks-kümmend teadet,” meenutab Kalle Pohlak, farmi tehnik, hiljutist juhtumit. Pooled teated teatasid ükshaaval kanalate ja muude agregaatide töö lakkamisest. Teine pool sõnumeid teatas nende uuesti tööle hakkamisest.

Eve vaatab Kalle poole ja ohkab: „Miks küll Eesti mehed pelgavad kanatalitaja auväärset ametit!” Farmidesse kandideerijate hulgas on mehi tavaliselt kõigest käputäis. Siutsuv

ja sibliv meri me ümber lainetab endiselt.

„Näe, kuked hakkavad juba kiskuma,” rõõmustab Lia Kivaste, ametilt eestöoline, hariduselt zootehnik, peale selle endine seakasvataja. Ta kiidab ka tibude tarkust, kes kohe mõnepäevase farmi jõudes leiavad üles joogiautomaadid. Kuidas, täpselt ei teagi. „Äkki näevad veetilga helki?” arvab Lia.

Loomakaitsjate vaen

Loomakaitsjad räägivad mustas toonis broilerite elu õudustest, inimesest kui piinajast. Kaarma rahvale pole vaen üllatuseks. Neil jääb vaid küsida, kas pahandajail on välja pakkuda parem võimalus, kuis inimesi toita.

Eve Samuli selgitab, et broileritibu on maailma efektiivseim toidukasutaja ehk väärindaja. Praegu kulub kilo eluskaalu kogumiseks 1,65 kilo toitu. See teeb broilerite kasvatamise kiireks ja efektiivseks.

Lia Kivaste ütleb aga hellade silmade pilgu saatel: „Tegelikult elavad meie broilerid siin paremat elu kui mõnedki Eestimaa lapsed.”

Ja tal on paganama õigus. Kurb mõte kummitab peas ka siis, kui kodus broilerivokki haukan. ●

Startup'iks teeb noore ettevõtte ülikiire kasv

**Jätkub TransferWise'i artiklisari, milles ühe
hoogsama startup'i looja
räägib sellest moodsast
ettevõtlusvormist.**

Mis teeb ühest noorest ja toredest ettevõtetest *startup*'i? Kas see, et nad programmeerivad veebisaiti, või see, et neist kirjutatakse ajalehes kui järgmisest Skype'ist, kuigi nad pole veel teeninud ühtegi dollarit?

Värskest ettevõtmisest teeb *startup*'i ainult üks asi – ülikiire kasv. Seda kasvu mõõdetakse enamasti nädalate lõikes ja iga toote jaoks on oma näidikud, mida vaadata. Enne tulu teenimist on selleks enamasti aktiivsete kasutajate arv, hiljem maksvate klientide arv või teenitud dollarid. Räniorus hinnatakse, et ettevõtmist võib pidada investeerimiskõlblikuks *startup*'iks, kui kasv on pidevalt vähemalt 5% nädalas ehk vähemalt kümnekordne aastas.

Kui me olematute ressursidega TransferWise'i turule tõime, siis põhjus oligi vajadus kibekiiresti tõestada, et heal ideel on klientuur. Pidi me näitama, et suudame uut tüüpi rahaülekannetele kasvatada kliendibaasi *startup*'ile omase kiirusega.

Esimesest nädalast peale loome TransferWise'i kliente nagu kullatükke. Iga nädal algab meil automaatselt e-postiga, kus on iga uue kasutaja kohta teada, kes ta on, miks ta meie teenust kasutab, kust ta meist kuulis ja mida arvab oma esimesest kogemusest. Siit näeme, mida me peame oma teenuses parandama, millised segmendid meie kasvule juurde annavad ja kuhu peaksime investeerima.

Rahul klient toob järgmised

Esimest paarisadat klienti, kes ühinesid meiega esimestel kuudel, tunnen nimepidi. Näiteks mõni nädal pärast meie *launch*'i aitasin inglise vanahärral Richard C-l teha esimest makset oma uue Hispaania kodu soetamiseks ja kuu aega hiljem avastasime, et Richardi õhutusel on meil järsku tekkinud Alicante linnakeses mitukümmend uut klienti. Loomulikult panime kohe kõik ajurakud tööle, kui-

das seda kübaratrikki uuesti ja uuesti korrata.

Kasv on ka vahetu tunnus kogu meeskonnale. Kuni uusi kliente järjest suurema hooa juurde tuleb, siis meie insenerid teavad, et oleme ehitanud häid tootearendusi, ja klienditugi näeb, et oleme klientide eest hästi hoolitsenud.

Kuud ei ole vennad

Startup'i oodatud kasvutrajektoor on hokikepi kujuline: esimesel aastal sajast klientidist tuhandeni, järgmisel aastal 10 000 ja veel kaks aastat hiljem juba miljonid. Enamik *startup*'e näeb juba esimese aasta jooksul ära, et internetiriivleid ilmselt nende tootest tühaks ei osteta, ja targemad on poe kinni pannud.

Need ettevõtmised, mis pole ennast ise kinni pannud, tegelevad aga sellega, et otsida, ära tunda ja välja arendada omaenda kasvu-*mojo* – see maagiline miski, mis eristab terad sõkaldest. Kasvu jaoks valemit ei ole. Edukad on need tiimid, kes räägivad palju oma esimeste klientidega, kuulavad nende tagasisidet ning kulutavad oma aega tegevustele, millel on klientide jaoks kõige rohkem väärtust.

Me ei tee saladust sellest, et kasvame järjekindlalt 20% kuus, mis paneb meid ilusti *startup*'i trajektoorige, kuid kuud ei ole vennad. Kui oleme mõne aktsiooniga naelapeale pihta saanud, siis läheb kogu aur sellele, et ära teenindada pea kaks korda sama palju kliente kui eelmisel kuul. Teistel kuudel pole kasv nii roosiline ja annab meile rohkem aega ja põhjust mõelda uute klientide hurmamise võtetele.

Eesti ettevõtjate jaoks on kasvuootuses veel üks nüanss,

Ettevõtmist võib pidada investeerimiskõlblikuks, kui kasv on 5% nädalas.

mida ei tohi unustada. Kui keskenduda üksnes Eestile, siis saab edukalt *startup*'i teha kaks-kolm aastat, enne kui turg otsa lõppeb. Vähe on tooteid, millele on Eestis turgu rohkem kui 100 000–300 000 maksva kliendi jagu. Siis saabki kasv otsa ning *startup*'ist saab tore traditsiooniline ettevõte. Selles ei ole muidugi midagi halba.

Kollektiivid, kes keldris äriplaani kirjutavad, ei ole veel seepärast *startup*'id. *Startup*'id on noored ettevõtted, mis kohinal kasvavad ja kelle tooted levivad kui kulu tuli. Tuleb kähku keldrist välja tulla, oma esimesi kliente kuulata ja nende abiga luua tooteid, mida varem veel keegi teinud pole. ●

Selline ongi 28 000-pealine tibuookean Kaarma broilerifarmis Virumaal. Kui ei usu, lugege pead üle.

Fotod: Priit Simson

PAAVST EELISTAB AMETIKORTERILE KAHE TUBA

Paavst Franciscus I on otsustanud rikkuda traditsiooni ja loobub suurejoonelisest paavsti ametikorterist Vatikani apostelliku palee kõige kõrgemal korrusel. Selle asemel elab ta tagasi-

hoidlikus kahetoalises korteris. On ka teatatud, et paavst sööb ühises söögitoas koos Domus Santa Maria residentsis elavate Vatikani külastavate vaimulike ja püsielanikega. **Delfi**

BRITI VÕIMUD EI SAA TERRORISTI VÄLJA ANDA

Briti siseminister kaotas radikaalse islamivaimuliku Abu Qatada (pildil) Jordaaniale väljaandmise keelamise vastase apellatsiooni. Kohtu sõnul peab jääma jõusse nende otsus Abu Qatadat mit-

te välja anda, sest tema üle võidakse ebaõiglaselt kohut pida. 1999. aastal mõisteti Abu Qatada Jordaania tagaselja terrorismis süüdi ja eluks ajaks vangi. **Delfi**

KOREA KRIIS SÜVENEB

Põhja-Korea katkestas suure tähtsusega sõjalise otseliini Lõuna-Koreaga. Varem on suletud suhtluskanal ÜRO väejuhatusega piirialal ja Punase Risti Koreadevaheline otseliin. **Delfi**

Berezovski tuttav ei usu tema enesetappu ega Putinilt armupalumist

Telegramm

Silver Tambur
LONDON

Berezovski teadis rohkem kui rääkis ja tegi palju märkmeid, millest plaanis raamatut, ütleb Londonis elav vene dissident.

Andrei Sidelnikov on üks nendest paljudest Londonis elavatest vene dissidentidest, kes on brittide käest poliitilist asüüli saanud ning kes nädalavahetusel surnult leitud Boriss Berezovskiga isiklikult läbi käis.

„2000. aastate algul toetas Berezovski meie liikumist nii poliitilise nõuga kui rahaliselt. Ma käisin tal ka korduvalt Londonis külas, tema üüratus Surrey villas,” selgitab Andrei. „Loomulikult tõmbas see valitusorganite tähelepanu. Kui ma Venemaal ringi reisisin, pidasid eriteenistused mind ilma põhjendusteta igas rongijaamas kinni. Lõpuks kutsuti mind „vestlusele”. Laoti ette paar fabritseeritud dokumenti, mis sisaldasid väljamõeldud valesid Berezovski kohta, ning öeldi, et kui ma nende alla kirjutan ning ka avalikkuse ees Berezovskit kompromiteerin, tagatakse mulle pikaks ajaks „hea elu”.

Andrei keeldus ja otsustas oma julgeoleku nimel Venemaal lahkuda. Ta põgenes Kiievi kaudu Londonisse 2006. aastal, pärast korduvaid ähvardusi Venemaa salateenistuse FSB poolt. Seal asutas ta eksiiisil elavate venelaste organisatsiooni nimega Speak Up, mis tegeleb tähelepanu juhtimisega Venemaa praegusele režiimile.

„Loomulikult olime me Berezovski pidevalt ühenduses. Boriss oli väga sõbraliku ja lahke loomuga inimene.

Ta aitas väga paljusid inimesi, kuid ühtlasi tegi palju vigu valede inimeste usaldamisel,” seletab Andrei elavalt.

Andrei sõnul tõmbus Berezovski pärast Aleksandr Litvinenko mürgitamist mõneks ajaks eksiiisil elavate vene dissidentide üritustest täielikult eemale – ta kahtlustas, et nendest võivad osa võtta ka Vene salateenistuse agendid.

Andrei sõnul oli Berezovskit hoiatatud juba aasta enne Litvinenko juhtumit, et Vene salateenistus võib kasutada radioaktiivseid aineid tema enda vastu – ning tõepoolest, plutooniumi jälgi leiti ka Berezovski paksude raudustega kaitstud kontoris, mis asus ülikallis Londoni Mayfairi linnaosas. Pärast Litvinenko mürgitamist toetas Berezovski rahaliselt tema leske. Ta oleks tunnistanud üles astunud ka Litvinenko mõrva kohtuprotsessil, mis algab Londonis oktoobris. „2010. aastal ilmus Boriss ootamatult jälle ühele meie üritusele,” räägib Andrei.

Emamaale tagasi

Ta on nõus, et Berezovski lootis Venemaale tagasi pöörduda. „See oli tema emamaa, loomulikult soovis ta sinna tagasi. Muide, ta ei loobunud ka kunagi Vene kodakondsusest, Suurbritannias viibis ta senini poliitilise asüüli alusel. Me rääkisime telefoni teel regulaarselt ning arutasime, mis Venemaal toimub. Kui eelmisel aastal toimusid Moskvast Putini vastased massirahutused, ütles ta, et „näed Andrei, nad hakkavad lõpuks üles tõusma, nad ikkagi soovivad demokraatiat”.

Kuid Andrei on väga skeptiline Putini pressiesindaja väite osas, et Berezovski oli hiljuti Putinile saadetud kirjas „andestust palunud” ja soovinnud luba Venemaale naasta. „Ma olen viimastel päevadel rääkinud paljudega, kes temaga suhtlesid. On võima-

lik, et ta võis Putinile kirja saata, kuid mitte sellise – see lihtsalt polnud tema stiil niimoodi lipitseda. Putini pressiesindaja ütles, et nad said selle kirja paar kuud tagasi. Teades Venemaa propagandamasina stiili, oleksid nad selle kirja avalikustanud kohe, et oma „töövõitu” demonstreerida, mitte nüüd. Kremli kiire reaktsioon nüüd kõlab kuidagi kummaliselt „valatult”.

Poolteist aastat tagasi ärimees Roman Abramovitšile kohtus kolme miljardi naela suuruse nõude esitanud Berezovski kaotas kohtulahingu 2012. aasta augustis. Seda kaotust peetakse ka põhjuseks, miks Berezovski vaimiselt murtud oli. Andrei möönab, et Berezovski oli pärast kohtulahingu kaotust eelmisel aastal löödud ja depressiivne, kuid arwab kindlalt, et ta poleks langenud enesetapuni. „Ta ei olnud selline inimene, kes oleks enesetapu teinud. Tema elus oli ka varem tõuse ja mõõnasid, kuid ta oli seda tüüpi isik, kes suutis alati uuesti üles tõusta. Ta püüdis alati enda ümber kontrolli säilitada. Meedias on kirjutatud, et „vene kombe” kohaselt olevat Berezovski palju alkoholi tarbinud ja suitsetanud. Kui- gi kallis Armeenias konjak käis meie koosviibimiste juurde, ei näinud ma teda kunagi purjus olevat,” räägib ta.

Briti meedia on ka spekuleerinud, et Berezovski oli rahaliselt suurtes raskustes. Andrei ütleb muiates, et see ei vasta päris tõele: „Tõsi, tal võisid olla teatud raskused, kuid tal oli väga piisavalt varasid – kinnisvarad Suurbritannias ja Prantsusmaal, kunstikogu jne. (Eelmisel nädalal pani Berezovski näiteks 50 000 naela eest müüki Andy Warholi portree Leninist – S. T.) Hoolimata kohtulahingu kaotusest, mis maksis talle miljoneid, ei järgnenud tema elustiilis väga kardinaal-

Andrei Sidelnikov Londonis Vene demokraatia kaitseks korraldatud meeleavaldusel. Osalised kandsid endiste Vene ärimeeste nägudega särke, Sidelnikovi rinnal on Mihhail Hodorkovski nägu.

Foto: RIANovosti / Scanpix

seid muutuseid: ta reisis tihti Iisraelisse ning einestas jätkuvalt oma lemmikrestoranis Londonis, teda sõiduti sinna ühega oma kahest kuulikindlast Maybachi limusiinist – pankrotist polnud kindlasti juttu. Kui miljardäril saab miljonär, siis ei saa seda just vaesuseks nimetada,” ütleb ta.

Andrei juhib tähelepanu, et Berezovski suri oma endise naise majas, kellest lahutus maksis talle 2011. aastal 100 miljonit naela. „On võimalik, et ta maksis teadlikult oma endisele naisele nii suure summa – juhuks, kui ta peaks Abramovitši-vastase kohtulahingu kaotama ning olema raskustes kohtukulude tasumises, siis on varad tema endise naise nimel. Boriss plaanis matemaatikuna alati mitu käiku ette, ta oli selleks liiga tark ja ettenägelik, et ennast rahaliselt „kuivale” jätta,” spekulereib ta.

Head ja halba

Andrei möönab ka, et Berezovski oli väga vastuoluline isik. „Vaata, kui me Venemaal 1990-ndate teisel poolel tegime esimesi samme demokraatia poole, siis meil polnud selleks kogemusi – me ei teadnud, mis on demokraatia. Berezovski tegi head ja halba,

nagu paljud värvikad isikused. Kuid tuletan meelde, et tema läbirääkimisoskused saavutasid esimeses Venemaa ja Tšetšeenia vahelises sõjas vaherahu ning samuti suutis ta 1996. aasta presidendivalimistel tõrjuda kommunistide ohu ja tagada Jeltsini tagasivalimise. Palju negatiivset, mis tema kohta praegu kirjutatakse, ei vasta tõele.”

Andrei väidab ka, et Berezovski valdas tohutult infot ja teadis palju rohkem kui välja rääkis, näiteks Putini ja Abramovitši ärisidemetest. „Ta pidas alati ka kirjalikke märkmeid ning ma tean, et ta plaanis ühte ja teist raamatusse talletada. Ma loodan, et ta jõudis seda teha ja info kindlatesse kättesse edasi anda,” sõnab ta.

Ühes asjas on Berezovski Londoni sõbrad ja võitluskaaslased kindlad: ükskõik mis tulemusi lahkamistulemused ka ei näita, enesetappu nad ei usu. The Guardian viitas endise Vene spiooni, nüüd Londonis resideeriva Boriss Karpitšovi sõnadele, mille järgi FSB on võimeline kasutama ilma lõhna ja värvita mürke, mis kutsuvad esile infarkti, kuid mille jälgi lahkamistulemused enam hiljem ei näita. ●

Ta võis Putinile kirja saata, kuid mitte sellise. Polnud tema stiil nõnda lipitseda.

Tema elus oli ka varem tõuse ja mõõnu, aga ta suutis alati uuesti tõusta.

USA SALATEENISTUSE JUHIKS SAI NAINE

USA president määras salateenistuse (Secret Service – toim) juhiks Julia Piersoni (pildil), kes on sellel ametikohal esimene naine. Pierson, kes on salateenistuses töötanud alates 1983. aastast,

oli varem selle personaliülem. Salateenistus kaitseb presidenti ja tema perekonda ning uurib finantskuritegusid. Pierson kuulus alates 1988. aastast viis aastat kaitsedivisjoni. **ERR**

RELVAD MÄSSULISTELE

Araabia Liiga otsustas anda liikmesriikidele õiguse relvastada Süüria mässulisi ja kutsus üles tunnustama opositsioonirühmituste ühendust kui ainsat Süüria rahva legitiimset esindust. **ERR**

KÜPROS PIIRAB AINULT RAHA VÄLJA VIIVAIK TEHINGUID

Küprose kaubanduskoja juht teatas pärast kohtumist valitsuse esindajatega, et kavatsetakse piirata pangatehinguid, mis viivad riigist raha välja, kuid riigisisesele raha liikumisele piiranguid ei seata. Küprose pangad on kavas täna taas avada, keskpang on viimastel päevadel tegelenud pangatehingutele piirangute seadmisega, et raha riigist välja ei voolaks. **ERR**

Edward Lucas: Berezovskil oli palju vaenlasi nii Venemaal kui ka Londonis

Venemaal saavutas Boriss Berezovski oma kiire tähelepanu tänu osavalt manipuleeritud äritegevusele ja lähedastele suhetele president Jeltsini lähikonnaga. Tema tegevusega Londonis kursis olevad inimesed väidavad aga, et Briti väljakujunenud seadustele põhinev ärikliima mõjus talle „külma dušina”. „Berezovski oli äris 1990-ndate Venemaal iseloomustanud segaste aegade produkt,” ütleb majandusajakirja Economist toimetaja Edward Lucas, ka üks tuntumaid Putini kriitikuid. „Ta oli Moskvast harjunud niite tõmbama ja tehinguid tegema isiklike kontaktide baasil. Suurbritannias samad meetodid ei toimunud. Sestap oli tema äritegevus siin samahästi kui olematu,” sõnab ta. Lucas kohtus Berezovskiga Londonis korduvalt. „Trehvasin teda aeg-ajalt ka jaapani restoranis Sake No Hana, mis asub ümber nurga Economisti kontorist. Tema varem Mossadi jaoks töötanud ihukaitsja Avi, kes kogu aeg pingsalt restorani sissekäiku jälgis, juba tundis mu nägu, nii et sain Berezovski lauale läheneda ja tere öelda, ilma et ta oleks püstitanud takust välja võtnud,” muigab ta.

KOMMENTAAR

Berezovski teeneks on Putini režiim

Garri Kasparov
Venemaa opositsiooniliider

„Olen vapustatud, et Berezovskist rääkides kulutatakse nii palju aega inimesele, kel 13 aastat ei olnud Vene poliitikale mitte mingit mõju. Kõik, mida ta mõjutas, jäi minevikku ja ta elas oma viimast eluetappi minevikus. Berezovski oli üks nendest, kes sünnitasid Putini fenomeni, kuid tänase Vene opositsiooni-ga polnud tal mingit pistmist. Berezovski diskrediteeris absoluutselt kõike, mida ta puudutas. Ta lõi müüdi 1990. aastate demokraatlikust Venemaast, mille viljaks ongi Putini režiim. 2001. aastast muutus ta ise müüdi. Berezovski sarnanes Trotskiga – kusagil välismaal redutava vaenlasega. Toetades Sahharovi fondi ja mõningaid loomeinimesi tegi ta ka üksikuid häid tegusid, kuid tänasel Venemaal valitsev põlastav suhtumine demokraatiasse pärineb just Berezovskile sarnastest inimestest.”

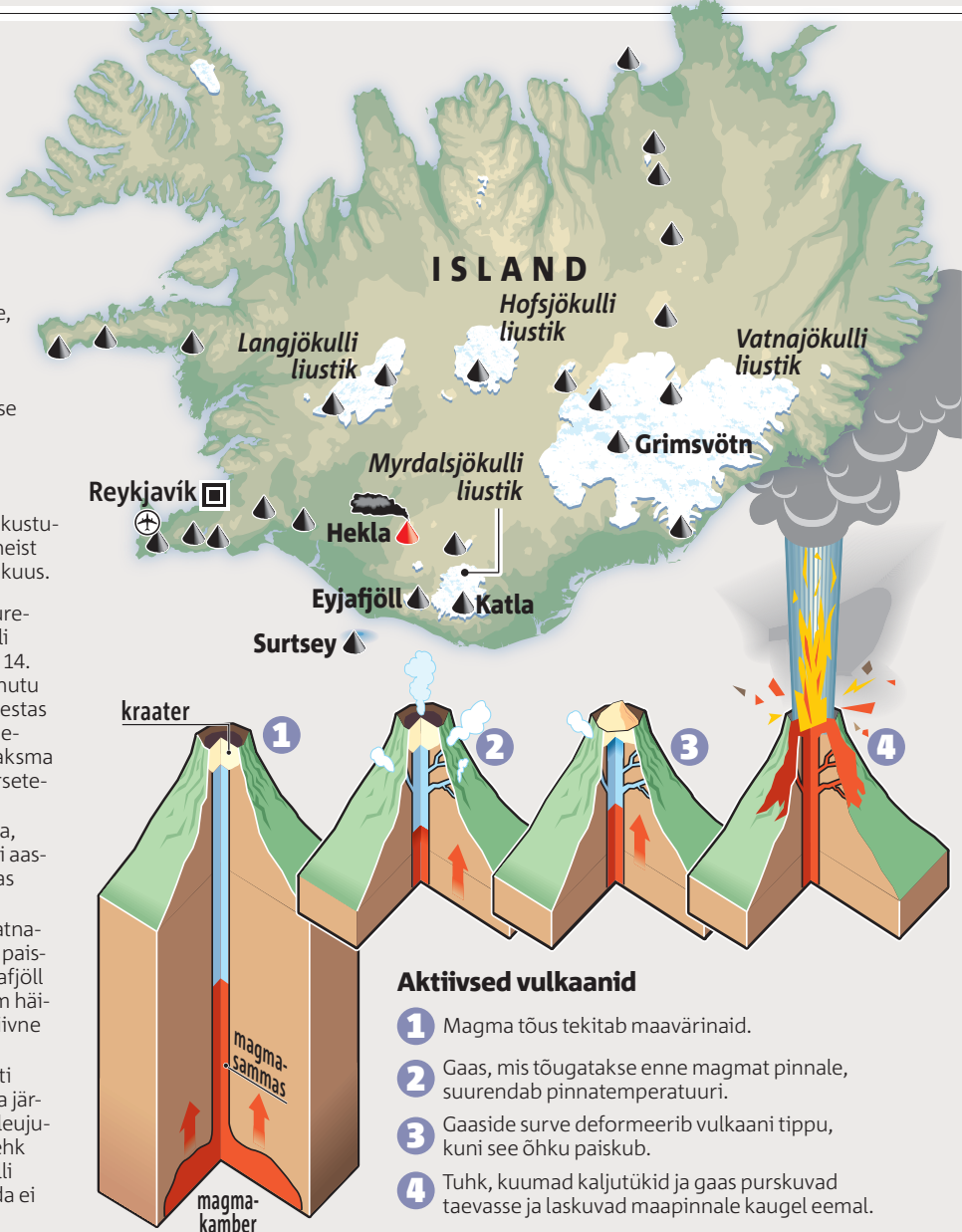
ISLANDI VULKAAN

Hekla valmistub purskeks

Hekla on üks Islandi aktiivsemaid vulkaane, mis on pursanud 1970. aastast saadik neljal korral, viimati aastal 2000. Teadlased oletavad, et uus purse võib toimuda nüüd. Seismiline aktiivsus on suurenenud, viimase kahe nädala jooksul on olnud seitse ebatavalist maavärinat.

Aktiivsed vulkaanid
Islandil on kokku loetud 35 tegutsevat või kustunud vulkaani. Viimase sajandi jooksul on neist pursanud 16, viimase tosina aasta jooksul kuus.

- Kõige enam tähelepanu ja ka kõige suuremat kaudset kahju tekitas vulkaan Eyjafjöll (Eyjafjallajökulli) purskamine 2010. aastal. 14. aprillil toimunud purskest paiskus välja tohutu tuhapilv, mis Euroopa kohale liikudes katkestas lennuliikluse peaaegu täielikult kuueks päevaks. Ainuuksi lennufirmadele läks see maksma umbes kaks miljardit dollarit. Eyjafjöl-li pursete periood tunnistati lõppenuks 26. mail.
- Mõni vulkaan purskab vaid mõne päeva, mõni lausa mitu aastat järjest, nagu kogeti aastail 1963–1967, kui veealune vulkaan sülitas välja Surtsey saare.
- 2011. aasta mais purskas Grimsvötn, Vatnajökulli liustiku alla aheldatud vulkaan, mis paiskas 36 tunniga õhku rohkem tuhka kui Eyjafjöll kuu aja jooksul. Lennuliiklus oli aga vähem häiritud, sest tuhk hajus soodsas suunas. Aktiivne purskeperiood kestis neli päeva.
- Eyjafjöl-li naabervulkaan Katla lõi viimati „korgi” pealt aastal 1918, purskas 24 päeva järjest ja liustikujää sulamisega kaasnenud üleujutus nõudis ka inimohvreid. Kolmel korral ehk aastail 920, 1612 ja 1823 põhjustas Eyjafjöl-li purse ka Katla purske, aga 2010. aastal seda ei juhtunud.

Rahvusvahelised pangaülekan-ded on **saja miljardi dollari äri.**

TransferWise on eestlaste loodud teenus, mis selle äri õiglaseks õonestab. Ja me kasvame nagu plahvatus. Nii, et püromaanid, Java, iOS ja Androidi geeniused, klienditoe ninjad ning DevOps boratid: **tulge sealt ära, kus teie talent turvaliselt hallitab. Meil on hulga parem.**

transferwise.com/jobs

Lõpuks ometi. Finantsteenuse inimestele, mitte pankadele.

TransferWise

PÜHADE AJAL PANKADEVAHELISED MAKSED EI LIIGU

Reedest esmaspäevani, lihavõttepühade ajal Eesti pankade vahelised maksed ei toimi. Seetõttu tasub maksekorraldus pankadevahelise makse tegemiseks hiljemalt neljapäeva pärast-

lõunal ära teha. Pankadevahelise makse tegemiseks saab maksekorralduse sel ajal küll teha, aga makseid hakatakse saaja pankadevahelise makse tehisipäeval 2. aprillil. **Delfi**

EFTEN LAIENES LÄTTI

Eften Kinnisvarafond ostis Riia lähisel kinnistu, kuhu on kavandatud kaubanduskeskus. Ettevõtte plaanid Lätis tegutsemiseks on laiemad. „Tegu ei ole meie jaoks ühekordse visiidiga lõuna-

naabrite juurde – asutamisel on kohalik fondivalitseja tütarfirma ning teise tehingu eelleping on Lätis tänaseks juba sõlmitud,” märkis Eften Capitali tegevjuht Viljar Arakas. **EPL**

MUNAMÜÜK SUURENEB

Lihavõttepühadega saabub munamüügi kõrge, mil inimesed tarbivad kuni kolm korda rohkem mune. Et neid jätkuks, vähendatakse eksporti ja kogutakse rohkem laovarusid. **Delfi**

Eesti Energia sattus suurejoonelise Ameerika kõrbeprojektiga hätta

Riigifirma ülemere

ettevõtmine on eeltöö tegemata jätmise tõttu löögi alla sattunud.

Kadri Paas
majandus@epl.ee

Nõukogu esialgsest kahtlusest hoolimata otsustas Eesti Energia ikkagi majandusminister Juhan Partsi heakskiidul 2011. aastal osta USA-s Utah'i osariigis põlevkivi-maardlate omanikfirma Oil Shale Exploration Company (OSEC). Praeguseks on Eesti olulisim riigifirma USA projektiga hädas.

Kaevanduse ostmise järel kaks aastat tagasi rääkis riigiettevõtte juhatuse esimees Sandor Liive Eesti Päevalehele sealsetest headest tingimustest. „Eestis on kaevandatava põlevkivikihi paksus 2,7–2,9 meetrit. Kihi paksus, mida plaanime kaevandama hakata Utah's, on kuni 17 meetrit. Seetõttu on kaevandus- ja majandustingimused Utah's palju paremad kui Eestis,” selgitas Liive toona.

Tänaseks on selgunud, et põlevkivikiht on Utah's tegelikult paksem, mistõttu vähenes ka keskmine kivi õlisisaldus. Eesti Energia riskijuhtimise osakonna juhataja Kristiina Normak ongi Eesti Päevalehele teadaolevalt eriti kitsas ringis peetud septembrikuisel koosolekul nimetanud USA projekti peamisena riskina selle ettevalmistamist.

Tehnoloogia ei sobi

Mure on ka, et Eesti Energia Auvere õlithesasse projekteeritud Enefiti tehnoloogia Utah' põlevkivi töötlemiseks hästi ei sobi. Samas kahe aasta eest nimetas Eesti Energia oma eelisena Utah's just seda,

et riigifirma ei pea tehase rajamisel uut tehnoloogiat looma, vaid saab kasutada sama, mis Auverre rajatavas õlithesases. Ka USA föderaalvalitsusele on oluline info, kas, kuidas ja milal käivitub Auveres asuv Enefit280 tehase. Kui Eesti Energia näeb sellegi käivitamisega kurja vaeva, siis kuidas saavad jätkid kindlad olla, et mõnda muud tehnoloogiat kasutades on eestlased tublimad.

Ettevõtte üritab katsetada Paraho tehnoloogiat, kuid sel ei ole patenti, mistõttu tekib hilisemate patendivaidluste

Liive nõukogule: enne ostu ei teostatud ühtegi testi Utah' põlevkiviga.

oht. „Samas tahame kindlasti vältida seda, et meie kui Enefit kasutame teise brändiga tehnoloogiat ning maksame selle eest litsentsitasusid,” on Liive ettevõtte nõukogus koosolekul öelnud.

Enne seda kui Eesti Energia Utah' põlevkivimaardla omandas, oli projekt Jaapani Mitsui ja Brasiilia naftakompanii Petrobrasi käes. Petrobrasil on aastakümneid töötav Petrosix reaktoril põhinev tehase Brasiilias. Mitsui on üks maailma suurimaid tehnoloogia korporatsioone. Mõlemad nimetatud firmad pidasid Utah' projekti Petrosix tehnoloogia baasil perspektiivituks ja väljusid ressursi omavast OSEC-ist enne kui Eesti Energia selle firma omandas.

Kivi ei testinud

„USA põlevkivi koostis oli küll Eesti Energiale enne OSEC-i ostu hästi teada ja Eesti Energia oli koos Outoteciga (Eesti Energia koostööpartner, Soo-

me õlitööstuse tehnoloogia insenerifirma – toim) teostanud ka kontseptuaalse uuringu Enefiti tehnoloogia kasutamiseks Utah' projektis, kuid samas olid selle uuringu aluseks ainult OSEC-ilt saadud Utah' põlevkivi andmed,” on Liive Eesti Energia nõukogule selgitanud. „Eesti Energia ja Outotec ei teostanud enne ostu ühtegi testi Utah' põlevkiviga, kuna ostmise ajal ei olnud Eesti Energial selleks võimalust.”

Kui Eestis rakendatakse pealmaakaevandamist 25–30 meetri ja allmaakaevandamist kuni 70 meetri sügavusel, siis Ameerika projekti puhul arvas Liive veel kahe aasta eest, et sarnaselt Eestile plaanitakse ka „Utah's rakendada nii pealmaa- kui ka allmaakaevandamist.” Praeguseks on selge, et kui üldse, siis hakatakse Utah's põlevkivi kaevandama ainult maa peal. See olevat odavam.

Vaja lisakatseid

Eesti Energia juhatuse esimees Sandor Liive rääkis eile Eesti Päevalehele, et esimesed katsed Enefit laboriseadmel näitasid, et Utah' põlevkivi käitub Enefit seadmel oluliselt erinevalt ja see nõuab tehnoloogia modifitseerimist ning lisakatseid. Ettevõtte sisepaberites on öeldud, et „testide tulemused ei ole paljulubavad”.

„Samas näitasime, et Enefit tehnoloogiaga on võimalik Utah' põlevkivist põlevkivili toota. EE kaalub paljusid erinevaid põlevkivi töötlemise tehnoloogiaid. Erinevate tehnoloogiate kaalumise on arendusprojekti normaalse arendustee ja see ei tähenda projekti läbikukkumist,” rõhutas Liive.

Projektile on tema sõnul koostatud detailne finantsmudel, mida uuendatakse regulaarselt. Projekti tasuvus ei ole projekti jooksul vähenenud. „Utah' projekti on siiani arandatud eelarvestatust odavamalt. Utah' põlevkivi keskmine õlisisaldus on jäänud samaks, kuid oleme optimeerinud kasutatava põlevkivikihi paksust,” lisas ta.

Tänavu juulis peaks valmima kogu Utah' põlevkivikompleksi insenertehniline uuring. See sisaldab ka täpsemat investeeringu maksumust ja uuendatud finantsmudelit. ●

Hoolimata ilmnenud muredest usub Liive ikka Utah' projekti edusse.

Foto: Rauno Volmar

Sandor Liive: EE ostaks projekti ka praegu

●● **Miks toetas minister Juhan Parts kaks aastat tagasi Eesti Energia (EE) juhatuse ettepanekut omandada Utah' projekt?**

EE soovis rakendada oma põlevkivialast oskusteavet maailma suurima põlevkiviresursiga riigis. Omandatud põlevkivivaru on kuni 12 korda suurem kui EE käsutuses olevad põlevkivivarud Eestis. Põlevkiviresurside arendamine on võimalus oma äri kasvatada. Energiafirmad kasvatavad oma väärtust läbi varude omandamise.

●● **Milliseid argumente Partsile projekti omandamise mõtteku kohta esitasite?**

Suurim eraomanduses olev

põlevkivivaru USA-s, hea kvaliteediga ja suur põlevkivivaru, enamuses karjääris kaevandatav ressurss, Utah' osariigis ja kohalikus omavalituses valitsev põlevkivitööstust soosiv poliitiline kliima, põlevkivialaste teadmiste ja kogemuste kasutamine.

●● **Kas EE-le oli enne projekti omandamist, jooksvalt või vähemalt praeguseks selge, miks Petrobras loobus projektist?**

Petrobrasi fookus on ookeanisügavustes leiduvate naftavarude arendamine ja kasutuselevõtt. Petrobras müüb aktiivselt oma sekundaarseid ärisid. Põlevkivi ei ole Petrobrasi põhiäri.

●● **Täitaa teie esinemisest EE nõu-**

kogus: „Eesti Energia ja Outotec ei teinud enne ostu ühtegi testi Utah' põlevkiviga.” Kas see fakt ei pannud juhatust kahtlema tehingu otstarbekuses?

Utah' põlevkivi omadused olid EE-le hästi teada ja põlevkivi omadused ei sõltu analüüsi teinud laborist. Ka hilisemad katsed tulemused kattusid eelnevalt teada olnud põlevkivi omadustega. Utah' põlevkivi omadused on 60 aasta jooksul väga hästi analüüsitud ja kogu info oli EE-le enne projekti ostu kättesaadav. ●● **Kas EE juhatuse ostaks ka praeguste teadmistega sama projekti?** Jah.

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Väikse rahva suur saadik

» Sünnipäevalaps **VAINO VÄLJAS** räägib oma elust NSV Liidu suursaadikuna ja Nicaragua rahuprotsessist.

LOE VEEL:

» **MAALEHE SUUR MUNATEST:** Kas kodumuna on parem kui poemuna?

» Välismaale tööle minev **EESTI NAIN**e sinna tavaliselt ka jääb.

Maaleht
HEA EESTI LEHT

Sel nädalal
Metsaleht

DOPINGUVAIDLUSEST

Need kaks aastat... Tegemist oli Andrusse elu kõige pikema ja raskema maratoniga. SUUSAKLUBI JÕULU PRESIDENT JA TREENER **EERI TAMMIK** (PÄRNU POSTIMEES)

OHTUDEST

Maainimesed paljud töötavad Soomes ja ma olen rääkinud mitmete inimestega, kes on täiesti nõus kohe tagasi tulema, kui antakse kasvõi mingitki elamisväärsset tööd ja palka.

AJALOOLANE **MATI MANDEL** EESTI RISKIDEST (ÖHTULEHT)

VABADUSEST

Me ei pea oma vabadusega võidujooksu. Vabaduse piir avar-dub, libiseme sellest maagilisest joonest rõõmsa rahuga tasakesti üle. PRESIDENT **TOOMAS HENDRIK** ILVESE AVALDUS

NARVAST

Pärnu on kaks korda väiksem kui Narva, aga isegi talvel on seal tunne, et oled neli korda suuremas linnas. ETTEVÕTTE NARVA GATE TEGEVJUHT **JAANUS MIKK** (SIRP)

PRIIUS tähendab õigust väljendada oma arvamust

Priiust põlistades pole põlvitada vaja

Priiuse põlistamise ühislaulmine Tallinna Lauluväljakul.

Foto: Tanel Meos

Jüri Leesment

laulusõnade looja

Olin seda priiusepäeva oodanud küll. Aga enne pidulikku osa paar pilti päris elust. Ajab mindki vihale tänase võimuliidu tuimus tegelikkuse tajumisel. Kui see on tahtlik, siis on see kuritegelik. Kui see tuleneb teadmatusest, tasuks silmad lahti teha ja ringi vaadata. Veidi kaugemale oma korterist ja kabinetist, kohvitassist ja kolleegidest. Vaatamata sellele, et võib valus hakata. Kui killukegi südame-tunnetust on veel alles. Tuhandeid lapsi, kes tühja kõhuga kooli lähevad, ei aita reformikommunistlik loba silmapiiril terenduvast helgest tulevikust.

Häda algab nii võimurite kui ka paljude tööandjate puhul ülbest suhtumisest. Loodan siin noortele, ka neile, kes praegu ilmapidi laiali, kuid oma koduigatsust ei häbene. Mu vanem poeg rääkis mõtlemapaneva loo vana-aastaõhtust Inglismaal Liverpoolis, kuulsa biitlite hoteli baaris, mille ülevaatajaks oli ta äsja saanud. Linnas ei sõitnud alates kella seitsmest enamik busse, kuna ka bussijuhid on inimesed ja tahavad

õhtu koos perega veeta. Baaris teatati, et kolmveerand kahe-teistkümnest veerand üheni ei teenindata kedagi, kuna baar-menid, keda oli kokku neli, tahavad rahulikult uue aasta puhul maha istuda ja klaasikese šampanjat juua.

Vabadus tähendab õigust välja öelda, mida mõtled. Mind ei häiri, kui keegi südame-täiega kirub asju, mida mina õigeks pean. Mulle meeldib arvamuste paljusus. Itsitan isegi rõõmsalt eluterve iroonia puhul, tabagu see keda iganes, olgu või mind ennast. Just avalik irvitamine selle raius sovetiriigi üle, mida minu põlvkond varjamatu mõnuga tegi, õõnestas müüri nii muredaks, et viimne varing oli vaid aja ja tuule küsimus.

Tuhandeid lapsi, kes tühja kõhuga kooli lähevad, ei aita reformikommunistlik loba.

See, kes suure suuga seletab, et ENSV ajal oli elu parem, on lihtsalt loll või tõbras. Kas tõesti on meie hulgas inimesetaolised olendid, kes rasvast tilkuvast lõuaga vaataksid tui-malt pealt, kuidas tema naabrid loomavagunisse lükatakse, punaväelane noorpõlvepruuti vägistatab ja sugulane kuk-lalasust kraavi kukub? Kõlab ehk kirgede kütmisena, kuid see kõik on ju tegelikult toimunud, päriselt olnud.

Tolgused tüüri juures

Hinnang meie erakondadele on hetkel õigustatult kriitiline. Liiga palju tolguseid on tüüri juurde lastud. Üha enam pais-

tavad Reform ja Kesk kakle-vate kaksikutena, kes on üles kasvanud kommunistist kasu-isa käe all. Sõnades seda türan-ni vihates, samas tema õpetu-si hoolega järgides. Ehmatav on ka IRL-i valedemerre vaju-mine. Sotside sotsiaalpoliitika põhisuundi toetades häi-rib mind nende ülepuudlikkus nii venelastele kui euroliidule pugemises.

Ometi ei arva ma, et erakonnad on olemuslikult paariad, kes tuleks laiali peksta. Ärgem unusta-gem, et mitte üheski Euroopa demokraatlikus riigis pole paremat süsteemi välja mõelda suudetud. Mingi „kõva käe” poliitika nõudjad pole ajaloost midagi õppinud ning veel hul-lem – nad ei saa aru, et tänases infoühiskonnas pole võimalik suid lukku taguda.

Olen üha enam õppinud usaldama oma poegade põlv-konda, kes sündinud kaheksa-kümnendate teisel ja üheksa-kümnendate esimesel poolel. Nende pääsemine kommunistlikust ajupesust on kingi-tus. Neile pole võimalik enam pähe istuda. Kunagi võtavad nad üle ka meie riigi, sest nagu teada, on asendamatu kõik kalmistud täis. Loodan, et nad julgevad ebaõiglusele vas-tu hakata, julgevad streikida, julgevad endaks jääda. Olgu või eksides. Priiust põlistades pole põlvitada vaja.

Jüri Leesment lõi koos Alo Mattiiseniga enamiku Eesti laulva revolutsiooni aegseid lau-le („Ei ole ükski ükski maa” jpt). Alo Mattiisen kirjutas muusika, Jüri Leesment sõnad. ●

AUSA mängu austajat praegune otsus ei lepita

Veerpalu kahe tooli vahel

Paavo Kivine

spordiajakirjanik ja kirjanik

Ma ei tahaks tole-reerida mitte mingisugust pettust spor-dis. Üleeile langetatud rahvusvahelise spordiarbitraaži otsus olümpiavõitja Andrus Veerpalule süüks pandud dopingutarvitamise küsimu-ses oli nii kummaline, et raske on sportlast selle põhjal õigeks kiita. Ühelt poolt öeldakse, et sulitegusid justkui oleks teh-tud, aga lause teises pooles, et kui ka on, siis me ei saa siiski süüdi mõista. Mind häirib, et kui spordireglid peaksid olema ühesed ja selged, siis praegune otsus on nii ja naa, seis on ambivalentne.

Demokraatias kauem elanud ühiskondades on õige ja vale eristamine kategoorilisem.

Usun, et Andrus Veerpalu ei tahaks elada kuidagi nii, et ühed inimesed ikka veel ta peale viltu vaataksid, nagu ta ikkagi oleks milleski süüdi. Ja niisamuti ei taha Anti-doping Agentuur (WADA)

ega Rahvusvaheline Suusaliit (FIS) kuidagi leppida sellega, et kuigi nende meelest on toimu-nud pettus, siis kohus ikka-gi leidis justkui, et ei ole.

Ähmasus tuleb kõrvaldada

Kõige parem oleks puhta spordi ja hea maine huvides, kui Veerpalu ja tema tiim paluksid veelkordset testimist, seda siis juba uudse metoodi-ka põhjal ning ka varasema-te proovide osas. Siis võiksid nad saavutada olukorra, kus mingit kahtlust enam üles ei jää. FIS võiks ju sama soovi-da, kahe tooli vahel istumine ei peaks meeldima mitte kel-lelegi. Isegi vaatamata õigeks-moistvale otsusele pole And-rus Veerpalu paratamatult enam kunagi mingi osa rah-va seas enam see, kes ta oli, kui ta võitis oma tiitlid kõi-kide silmis puhtana.

Nõukogude Liidus elati aastaküm-neid suure vale sees. Peame arves-tama, et need ühiskonnad, mis on demokraatias elanud palju kauem, seal on õige ja vale eristamine märksa kate-goorilisem ja selgem. Ma ei tahaks siia juurde lisada, et meie oleksime valega kerge-mini leppijad, aga vastuseks meie sportlasele osaks langedu-d süüdistusele näiteks nor-rakate vastusüüdistamine on minu arvates ka totter.

„Kõik ju panevad”

Lausa krestomaatiliseks on muutunud tippspordi koh-ta kehtiv väide, et „kõik ju

panevad dopingut”. Justkui ei saagi olla hea ilma keela-tud aineid pruukimata ja tei-sed on ikka ka sulid.

Kahjuks tundub mulle, et selline hoiak on üsna levi-nud, taolisi seis-u-kohti on pääsenud meediasse ja ka kommentaatorite seas on see selgelt tuvastatav mõtte-suund. Puusalt teiste süüdis-tamine on väär, parem olgem ise kahtlusteta puhtad. Me peame arvestama „kõik ju panevad” suhtumise mõju lastele, kes sporti teevad. See sõnum jõuab paratamatult ka nendeni.

Me peame arvestama „kõik ju panevad” suhtumise mõju lastele, kes sporti teevad.

Juttudele dopingutarvitami-se vabakslaskmisest olen ma vastu mitmel põhjusel. Esi-teks, siis hakkab laipu rohkem tulema. Teiseks aga seetõttu, et see pole siis enam see mäng, see sport. Siis võidab see, kes julgeb rohkem piire ületada.

Kas sellest juhtumist on midagi õppida? Nii nagu inimesed on erinevad, on ka sportlased erinevad. Kelle sise-mine hoiak on see, et ma mitte mingil tingimusel, mitte min-gi huvi pärast ei tee spordis sohki, sel pole midagi õppida. Õppida on nendel, kes arva-vad, et parema tulemuse nimel võib teha midagi, mis ei kuu-lu reeglite piiridesse. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

PRANTSUSE ANIMAFILMID FILMIMUUSEUMIS

Eesti filmimuuseumis Maarjamäel linastub 6. aprillil Prantsuse-Belgia joonisfilm „Maal” („Le Tableau”), mille sündmused leiavad aset veel lõpetamata maalil. 7. aprillil on ekraanil

Sylvain Chomet' joonisfilmid „Belleville'i kolmikud” ja „Vana-daam ja tuvid”. 2004. aastal valiti „Belleville'i kolmikud” Oscari nominendiks ja 2005. aastal sai filmimuusika eest Grammy. **EPL**

MUTANTANTSU ESIETENDUS

Täna esietendub Kanuti Gildi SAAL-is Cabaret Rhizome'i „Mutantantsu ehk Tuhat tantsu, mida tantsida enne kui sured”. Lavastus seob tuhat tantsu kokku üheks pikaks katkematuks seadeks. **EPL**

EMP-IL ESILINASTUB FILM EINO TAMBERGIST

31. märtsist kuni 7. aprillini toimuva festivali Eesti Muusika Päevade kulminatsiooniks on Eino Tambergist tehtud dokumendi „Epi-kuulase õnnelik teekond” esitlus 3. aprillil. Moodustavad ju

Tambergi koolkonna heliloojad praegu tegutsevate eesti heliloojate põhituumiku. Filmi autor on Timo Steiner, kes on Ülo Kriguli kõrval üks festivali kunstilistest juhtidest. **Sirje Vihma-Normet**

Külalisi võõrustas ja lõbustas Endla teatri trupp.

Mait Malmsten (pildil Harriet Toomperega) leidis tunnustust väiksemate osade suure esitajana – osatäitmiste eest Eesti Draamateatri lavastustes „Islandi kell” ja „Kolm öde”.

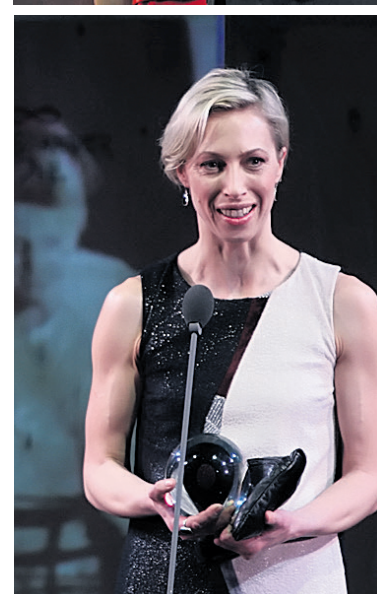
Tartu Uue Teatri eestvedaja Ivar Põllu noppis parima lavastajatöö auhinna teose „Vanemuise biitlid” eest. Põllu ise on ka teksti autor.

Eesti Draamateatri näitlejale Kersti Kreismannile tõi auhinna töö Kuressaare linnateatris, kus ta mängis Hilpi suvelavastuses „Yksine”.

Möödunud aasta oli hea Virumaa teatrimehel Velvo Väile, kes pärjati parimaks meesnäitlejaks Anatoli Jefremovitš Novoseltsevi osa eest lavastuses „Armastus tööpostil”. Peale selle tegi Väli Rakvere teatris väärt rolli Heinrich Steinmannina Tammsaare-dramatiseeringus „Uurimise all”.

Tiina Tauraite kõrvalosa preemia taga on täielik ümberkehatumine vanaks teenijaks Von Krahli teatri poeetilises lavastuses „Lilled keel”.

Fotod: Priit Simson, Jüri Vlassov

Mõru maitsega hetk Eesti teatri aastaauhindade jagamisel

Andres Laasik
andres.laasik@epl.ee

Eile, rahvusvahelisel teatripäeval, kui Pärnu Endla teatris anti üle auhindad möödunud aasta parimatele, tuli mõru hetk parima lavastuse preemia kätteandmisel. Teatri liidu juhatuse poolt aasta parimaks teatriteoseks tunnustatud Eesti Draamateatri lavastuse „Nelipühad” looja Mladen Kiselov ei saanud auhinda vastu võtma tulla ega isegi sellest teada, sest Eesti teatris edukalt kodunenud bulgaarlane lahkus möödunud aasta oktoobris teispoolsusse.

„Nelipühad” jäigi Kiselovi viimaseks tööks. Oma lühikesteks jäänud Eesti-elu jooksul jõudis ta siin luua neli huvitavat lavastust, millest oli näha, et bulgaaria teatrimees sobib siia. Tal oli edaspidiseks huvitavaid

plaanid, mis jäid kahjuks pooleli. Kiselovi loodud mastaapsele „Nelipühade” lavastusele auhinna andmisel võib näha ka austavat kummardust temale.

Välismaise hõnguga on ka muusikalavastuse auhinnad, mis läksid küll maarahva seast pärit, aga põhiliselt raja taga

Eriline vägitükk on pälvida kaks aastaauhinda. Sellega sai hakkama Eero Epner.

tegutsevatele lauljatele. Mõlemad auhinnad anti Estonia teatris sündinud osatäitmiste eest: Ain Angerit pärjati Mefisto rolli eest lavastuses „Faust” ja Monika-Evelin Liivi Händeli „Julius Caesaris” lauldud Caesaris ja Cornelia rollide eest.

Eriline vägitükk on pälvi-

da aasta jooksul kordasaadetu eest kaks auhinda. Tänavu sai sellega hakkama Teater NO99 dramaturg Eero Epner, kes pälvis nii sõnalavastuste žürii eriauhinna kui „teatri ideede generaator, mõtestaja, sõnastaja ja kuvandi looja” kui ka algupärase dramaturgia auhinna, kusjuures esile tõsteti töö kahe teosega: „Rise and Fall of Estonia” ja „Reformierakonna juhatus koosolek”. Kuna viimase puhul on tegemist partei-

koosoleku valamisega dramaturgilisse vormi, võib Epneri pärgamises näha ka kaudset tervitust Reformierakonnale, kes selleks loomingulist innustust pakkus. **Teatri aastaauhindade täieliku nimekirja leiab Eesti Päevalehe digiväljaandest.**

ARVAMUSED

Milline oli Eesti teatri seis 2012. aastal?

Andres Maimik
filmilavastaja

Krista Kaer
tõlkija ja kirjastaja

Ma ei ole päris õige inimene teatrist rääkimiseks, käin vaatamas seda, kuhu naine mind viib. Olen käinud rohkem Tartu Uues Teatris, Von Krahlis ja seal nähtu on päris hea. Näiteks Kertu Moppeli „Sinihabe”, Jim Ashilevi Alliksare luulekava. Hea oli Renate Valme Kompanii Nii loodud tantsula-

Draamateatrist on jäänud eelmisest aastast meelde „Hävituse ingel” väga heade näitlejatööde poolest. Tõstaksin esile ka Mladen Kiselovi lavastatud „Nelipühad”, siingi on head näitlejatööd ja lavastus on eriline mastaapsuse poolest. Briti näitekirjaniku David Edgari teose lavastus tõi lavale tee-

vastus „Pung”, mis tuleb publiku tungival nõudmisel taasesitusele Okasroosikese lossis. Eesti teater on korralikult ühiskonnas sees. Teda on Koidula aegadest rahva psüühikasse istutatud. Eesti teatril on olnud, mida väljendatakse moodsa sõnaga diversiteet. Iga pime kana leiab siit tera.

mad, mida Eestis millegipärast harva käsitletakse.

Eelmisel aastal oli minu jaoks sündmuseks ka J. B. Priestley „Aeg ja perekond Conway” vaatamine Linnateatris. Tegu on küll üleelamise aasta lavastusega, kuid vaatama pääsesin alles eelmisel aastal.

EKKM ALUSTAB LAUPÄEVAL HOOAEGA

Nagu tavaks saanud, alustab Eesti kaasaegse kunsti muuseum (Tallinnas Põhja pst 35) näitustegevust märtsi lõpus. Sel aastal toimub nn *off-season* projektina Johannes Säre personaalnäitus „Spacechanges“.

Näitus, mis avatakse suurel reedel ja jääb avatuks kaheks nädalaks, koosneb mastaapsetest installatsioonidest. Teosed on valminud dialoogis EKKM-i ruumidega. **EPL**

AASTA KUNSTITEADLANE

Eesti kunstiteadlaste ja kuraatorite ühingu tänavuse aastapremia pälvis filmiuuri ja kunstiajaloolane Eva Näripea, kes on uurinud arhitektuurse ruumi kujutamist filmikunstis. **EPL**

ANGAARID SAID PREEMIA

Lennusadama vesilennukite angaariid said EL-i ja Europa Nostra auhinna kultuuripärandi säilitamise kategoorias. Eesti ega naabrid ei pälvi Europa Nostra tähelepanu kuigi tihti. **EPL**

25 AASTAT PLEENUMIST

2. aprillil tähistatakse riigikogu istungisaalis kõnekoosolekuga loomeliitude pleenumi 25. aastapäeva. Ettevõtmise eesmärk on avaldada tänu toonasele koosolekul kõnelenutele. **EPL**

„Utopia ranniku” II osast sündis teine tippklassi lavastus

Arvustus

Andres Laasik
toimetaja

Kui triloogia esimene osa Linnateatris on suur mõttetiheduse poolest, siis teine osa Draamateatris on lihtsalt suur.

Elmo Nüganeni lavastuses on suurt teatraalset haaret. Anarhismi isa Mihhail Bakunini rolli kehastunud Tiit Sukk lehvitab laval ägedalt punast lippu, luues märki revolutsioonirikkast 1848. aastast. Tegemist on tundelise vaatamänguga.

Kahe lavastuse peale kokku torkab silma Tom Stoppardi triloogia „Utopia rannik” projekti läbimõeldus: kui nutikalt on teemad, ruumid ja näitlejad jaotatud, nii et tekiks kaks näitlejate meeskonda ja kaks tippklassi lavastust. Teema on üks ja seesama – unistus vabadusest ja paremast elust.

Esimene osa „Teekond” peategelane Bakunin loovutab teises osas oma peaosalise positsiooni Aleksandr Herzenile, keda mängib Mait Malmsten. Veel teiselgi etendusel oli näitleja mängus ebakindlust. Tundus, et Malmsten jaotab veel jaksu alguse ja lõpu vahel, täpsustab nüansse. Mingil juhul pole siiski tegu rollile alla jäämisega, kindlasti kirjutatakse teatmikesse Malmsteni saavutuste reale ka Aleksandr Herzeni roll. Pigem iseloomustab see Stoppardi loomingut: on ikka roll, et isegi Malmstenil varrukast välja ei kuku.

Reinsalu ekstraklass

Kui Päärü Oja mängib „Utopia ranniku” esimeses osas Herzeni kirglikuks maailmaparandajaks, siis Malmstenil on esiplaanil tõejanu, tahtmine mõista maailma õigesti ja vastavalt sellele käituda. Ta ei ole külm kaalutleja: kui Herzeni kallis proua Natalie (Elisabet Reinsalu) kogeab romaani saksa revolutsioonilise luuletaja Georg Herweghiga (Priit Võigemast), tärkab armukadeduse kaudu Herzeni inimlik pool.

Natalie ja Herzen moodustavad Draamateatri laval väärt partnerite paari. Elisabet Reinsalu on veenvalt loonud vaimsete huvide ja ideaalidega vene-

Tom Stoppardi triloogia teise osa „Laevahukk” lavastas Draamateatris Elmo Nüganen. Laval on armukolmnurk Aleksandr Herzen (Mait Malmsten, paremal), tema kaasa Natalie (Elisabet Reinsalu) ja Georg Herwegh (Priit Võigemast).

Foto: Siim Vahur

lanna karakteri, keda tollases aadlikeskonnas Lotmani järgi hulganisti sirgus. Ekstraklassi roll.

Kui millegi kallal norida, siis on see kahe tähtsa tegelase Herweghi ja Aksakovi (Argo Aadli) karikatuuriks langemine, mis algab juba kostüümidest. Ka Tiit Suka Mihhail Bakunini roll on koomilisem kui esimeses osas, kuid tegelase liigsesse naeruvääristamisse see osatäitmine ei lange. Revolutsioonisündmustesse kippuva Bakunini hoogsus ja andumus on mõõdukalt koomiline, puhangu tõsidus ei kannata.

„Laevahukk” on muu hulgas tükk lastest ja nende inimeseks olemisest. Pole ootamatu, et seda teost lavastades leidis Elmo Nüganen läbiva motiivi ka tänavuse vabariigi aastapäeva kontserdi lavastuse jaoks. Aleksandr Herzeni kurdipoja Kolja lugu põimub nii näitemängus kui ka lavastuses liigutaval moel paremast ühiskonnast unistajate tegemistesse. Väga kenasti lisandub lapseteemale Ivo Uukkivi, kelle diskreetne ja inimlikult võluv Nikolai Ogarjovi kuju nüanssirikkalt Koljaga kaasa mängib. ●

„Utopia ranniku” kolmas osa sünnib Liivimaa-ühistööna

Tom Stoppardi „Utopia ranniku” kolmanda osa „Pääsemine” lavastavad kahasse Vanemuine ja Ugala. Eelmistest osadest tuttavatele tegelastele lisandub kolmandas uusi ja 40 rolliga teose meeskonnad koostatakse nende teatrite truppidel põhjal.

Ugalas esietendub lavastus 22. novembril ja Vanemuises 28. novembril. Lavastab Heiti Pakk, kellele see lavastus olevat ammu unistus.

„Utopia rannik. Laevahukk”

Autor Tom Stoppard

Lavastaja Elmo Nüganen

Kunstnik Pille Jänes

Kostüümikunstnik Reet Aus

Osades: Mait Malmsten, Elisabet Reinsalu, Ivo Uukkivi, Indrek Sammul, Rain Simmul, Andrus Vaarik, Priit Võigemast, Hilje Murel, Märt Avandi, Anu Lamp jt

Esietendus Eesti Draamateatri suurel laval 20. märtsil.

Flo Kasearu viib Pebre tänava Tallinna kunstikaardile

FK

Multimeediakunstniku majamuuseum peaks muutma kunsti ja elu vahelise piiri absurdseks.

Mari Peegel

mari.peegel@epl.ee

24. aprillil avab Tallinnas ukseid Flo Kasearu majamuuseum, omalaadne projekt, mis heidab kõrvalpilgu muuseumile kui institutsioonile ning kunstniku suhtele selle loomet igavikustava asutusega.

Mullu Eesti kaasaegse kunsti preemia Köleri auhinna võitnud Kasearu rääkis, et küllaltki enneolematul majamuuseumi projektil on mitu eesmärki.

„Üheks neist on asutada noore kunstnikuna endale majamuuseum, sest mine tea, kas hiljem tehakse,” rääkis kunstnik. „Teiseks mäng ühiskonnas levinud kunstni-

ku müütilise kuvandiga. Kolmandaks, et mitte minna kaasa võimalusega maksta galeridele renti, näitan oma kunsti enda kodus. Neljandaks suhetuda kriitiliselt enda koduga.”

FKM-i avanädalad

Muuseumi avamise päeval 28. sünnipäeva tähistava Kasearu plaan on mängida muuseumi, teha seda kodukootud võtmes, kuid siiski nagu päris.

Majamuuseum, mis asub Tallinnas Pebre tänaval, on kahel esimesel nädalal avatud tavapärasel muuseumi põhimõttel. Eksponeeritud on kolm vana ja umbes kümme uut tööd. Peale selle leiab neil kahel nädalal majast muuseumidest tuttavaid atribuute nagu kohvik, raamatukogu ja pood.

Vanad ehk varem mujal eksponeeritud tööd on 2011. aastal loodud video „Estonian Dream”, 2012. aastal tehtud

Muuseumi logo meenutab maja fassaadi ja Google Mapsist nähtavat majaplaani. Tähed FKM viitavad läbi huumori kuninglikule kroonile ehk kunstniku kui maja printsessi staatusele.

Illustratsioon: Flo Kasearu

videoinstallatsioon „Me oleme teel” ning samal aastal eksponeeritud videost ja objektist koosnev „Creative Estonia”. Teos „Me oleme teel” koos Flo Kasearu majamuuseumi kogude osakonnas oleva videotööga „Esc” töögi kunstnikule mullu Köleri preemia.

Pärast kaht avanädalat teeb Kasearu hallatav sajandivanune maja ukseid publikule lahti ürituste puhuks.

Eialgu peab Kasearu oma muuseumi üleval kultuurkapitalist saadud pooleaastase kunstnikustipendiumiga. ●

CIRQUE DU SOLEIL.

Salapärase ja lummas tipptasemel akrobaatilise vaatamäng kogu perele

ALEGRIA

DIRECTED BY FRANCO DRAGONE

Saku Suurhallis

3.-7. APRILLIL

LISAETENDUS NÜÜD MÜÜGIL

Osta pilet juba täna Ticketproost

www.fbi.ee / www.cirquedusoleil.com

AMETLIKUD SPONSORID: INFINITI, xerox

MEEDIAPARTNERID: STAR, SKY, DELFI, SOLARIS HIND

KORRALDAB: KIRI

Veenälg viitab magediabeedile

Magediabeedi puhul ei tooda neerud piisavalt kontsentreeritud uriini, haigust saadab pidev janu.

Signe Kalberg
signe.kalberg@epl.ee

Kui diabeedist teatakse üsna palju, siis sõna magediabeet ehk suhkruata diabeet tekitab paljudes inimestes: „Kas selline haigus ka olemas on?”

Kaheksa aastat tagasi hakkas toona 45-aastane Erki tundma seletamatut väsimust. Muidu energiline mees võis istuda hommikust õhtuni ühel kohal ega jaksanud midagi teha. Lisaks peale valutasid lihased ja seetõttu püüdis ta võimalikult vähe end liigutada. Selline lönts isolemine kandus ka abieli intiimpoolle. Üha enam ja enam tundis mees aga janu, vett võis ta juua liitrite viisi – rohkem kui oli joonud palava ilmaga või tööd tehes. Mida rohkem ta vett jõi, seda sagedamini tuli saadida tualeti vahet.

Kui selline olukord kestis paar kuud ja järjest hullemaks läks, otsustas Erki abikaasa mehe arsti juurde viia. Diagnoos, mis pärast uuringuid kõlas, oli ootamatu ja jahmatav: hüpofüüsi ehk ajuripatsi healoomuline kasvaja. Portaali inimene.ee teatel on tegu väga harva kasvajaga – 50% esineb alla 16-aastastel lastel, üle-

jäänud 50% täiskasvanuil. Esi- nemissagedus on umbes 0,13 uut haigusjuhtu 100 000 elaniku kohta aastas. Lisaks kasvaja le panid arstid Erkile diagnoosiks ka magediabeedi, aga see oli juba kasvajast põhjustatud.

„Magediabeet on niivõrd haruldane haigus, et mina olen oma arstiks olemise aja jooksul vaid korra sellega kokku puutunud,” tunnistab Tõstamaa tervisekeskuse perearst Madis Veskimägi. Kui ikka inimene joob vett piltlikult öeldes nagu hobune, võib tal kahtlustada magediabeeti.

Jälgige veekoguseid

Veskimäe sõnul on magediabeedi puhul tegu antidiureetilise, uriini eritumist pidurdava vasopressiinihormooni puuduliku eritusega ajuripatsist või kahjustatud neerude vähenev tundlikkusega.

Igal juhul tasub esmalt pöörduda perearsti poole siis, kui päevane joodav vedeliku hulk ületab kolme liitrit. Perearst teeb ka esmased uuringud. Seejärel järgnevad konsultatsioonid erialaarsti juures.

Ida-Tallinna keskhaigla endokrinoloog Mari Verrev ütleb, et magediabeedi diagnoosimiseks välistatakse kõigepealt muud põhjused, nagu suhkruhaigust, polüdüpsia (liigne vedeliku tarbimine), diureetikumide kasutamine, neeruhaigused ja elektrolüütide häired.

Kui inimene joob päevas rohkem kui kolm liitrit vett, võib tal kahtlustada magediabeeti.

Foto: Shutterstock

Magediabeet on nii haruldane, et vähesed arstid puutuvad sellega kokku.

Enne polüüuria (liigne urineerimine) uuringuid tuleks välistada alumiste kuseteede haigused ja muud sagenenud urineerimise põhjused. „Seejärel tehakse pärast öist veepaastu

uriini- ja vereproov, mis näitavad, kas neerud kontsentreerivad uriini normaalselt,” selgitab Verrev. Kui magediabeedi põhjusena kahtlustatakse kasvajat, tehakse aju magnetresonantstomograafia (MRT) uuring.

Tunnused järsku või tasapisi
Päriliku haigusvormi puhul ilmnevad sümptomid juba varases lapseas, kuid patsiendid võivad pidada rohkene-

nud urineerimist normaalseks nende perele omaseks nähtuseks. „Enamasti on magediabeet omandatud elu jooksul. Pärilikku magediabeeti esineb väga harva,” ütleb Verrev. Riskirühma kuuluvad ajutrauma patsiendid ja ajuoperatsioonide järgsed patsiendid.

Ajuripatsi piirkonnas toimuv lõikus võib kaasa tuua magediabeedi 20–25% patsientidel. „Enamasti on tegemist mõne päevaga mööduva

probleemiga, kuid magediabeet võib jääda ka püsivaks. Kasvaja eemaldamisel võib samuti magediabeet olla mööduva iseloomuga.”

Kui haigust ei ravita, tekitab öisest urineerimisvajadusest põhjustatud katkendlik uni väsimust ja suurenenud vedelikukadu pidevat janu. Kui patsient ei saa aga suurenenud vedelikukaotust kompenseerida, võib tekkida organismi vedelikupuudus. ●

Glükomeeter CONTOUR® TS TASUTA!

Saadaval kõigis hästivarustatud apteekides.

Glükomeetri CONTOUR® TS komplekti kuuluvad:

- glükomeeter
- vahetatavad liitiumpatareid
- lantsetiseade Microlet koos 10 lantsetiga
- glükomeetri kott
- CONTOUR® TS N10 testribad

Omadused:

- glükomeeter ei vaja kodeerimist
- vere kogus 0,6 µl
- glükomeeter käivitub testriba sisestamisega glükomeetrisse
- glükomeeter sulgub testriba eemaldamisega glükomeetrist
- testribad imevad ise vajaliku koguse verd testribasse
- mälus 250 viimast testitulemust kuupäeva ja kellaajaga
- vahetatavad liitiumpatareid
- mõõtmisaeg 8 sekundit
- töötemperatuuri vahemik 5–45 °C
- garantii 5 aastat
- väga mugav, ei võta palju ruumi ja lihtne kasutada

OSTES APTEEGIST KOLM PAKKI CONTOUR® TS TESTRIBASID, SAAD NELJANDA TASUTA!

Kampaania kehtib kuni 31.12.2013

150 Years
Science For A Better Life

HISPAANIA VÕITIS PRANTSUSMAAD

Jalgpalli MM-i valikturniiril alistas Eesti alagrupis Holland Rumeenia 4 : 0 ja Türgi ning Ungari tegid 1 : 1 viigi. Olulisemates mängudes võitis Hispaania Prantsusmaa Pedro

Rodríguez (pildil) värvavast 1 : 0, Itaalia Malta 2 : 0, Serbia Šotimaa 2 : 0, Portugal Aserbaidžaan 2 : 0. Inglismaa ja Montenegro ning Taani ja Bulgaaria viigistasid 1 : 1. **EPL**

RÜNNELE KULLAD

Hispaanias peetud kergejõustikuveteranide EM-il oli Eesti koondise edukaim kahe kuldmedaliga Eha Rünne, kes oli parim nii N45 kuulitõukes (12.11) kui ka N45 kettaheites (45.43). **EPL**

REKORDID

Ujumisvõistlustel Žilinas püstitas Martin Allikvee (SK Garant) kaks Eesti juunioride rekordit, 50 meetrit rinnuli läbis ta 29,40-ga ja 100 meetrit rinnuli lõpetas ta ajaga 1.04,67. **Delfi**

KEHRA ALISTAS VILJANDI

Käsipalli Eesti meistriliigas kaotas Viljandi HC eile HC Kehra/Daisyle 20:32, Uku-Tanel Laast viskas Kehra meeskonna edukaimana seitse väravat. Meistriliigat juhhib Põlva Serviti. **EPL**

Tartu meeskond lagunes avaveerandi järel

Korvpalli meistriliiga

liidrite duellis võitis

Kalev/Cramo Tartu

Ülikool/Rocki 69 : 64.

Pärt Talimaa

part.talimaa@epl.ee

Eesti kahe suure Kalev/Cramo ja Tartu Ülikool/Rocki eiline vastasseis Saku suurhallis möödus üsna ilmetult. Meeletut emotsiooni ja tõestamistahet, mida võiks eeldada kohtumiselt, mis suure tõenäosusega otsustas põhiturniiri võitja saatuse, ei leidnudki. Küll tekitas kohtumine aga Rocki juhendajale Gert Kullamäele veelgi rohkem muremõtteid.

Gert Kullamäe
TÜ/Rocki peatreener

Meil tuleb kõik raskelt punnitades ja meeskonnas ei ole head fiilingut.

„Ei ole kohe üldse hea seis. Meil tuleb kõik raskelt punnitades ja meeskonnas ei ole head fiilingut ning ebaedu tekitab üldise närvilisuse,” lausus ta kohtumise järel. Loots ei viidanud seejuures mitte ainult eilsele kohtumisele, vaid Tartu meeskonna viimase aja kurvale seeriale, kuhu mahuvad nii Balti liiga šokk-kaotus Riia Baronsile kui ka seejärel veelgi

suurem ootamatus ehk koduse sarja allajäämine Pärnule.

Eilse kohtumise avaveerandi Rock peamiselt tänu ekskaevlase Joosep Toome innukale tegutsemisele küll võitis 21 : 13, ent järgmise 28 minutiga lisandus meeskonna kontosse vaid 24 punkti.

Pealinna tornid otsustasid

Alguses tundus, et tartlased suudavad Kalev/Cramo võimsat eesliini Bamba Fall – Frank Elegar ohjes hoida, ent mida aeg edasi, seda enam pealinna klubi tornid tuure üles võtsid. Lisaks domineerimisele rünnakul, blokeeris Fall kuus ja Elegar kaks tartlaste pealeviset. „Päris raske oli. Võib-olla vahepeal hakkasime liiga punnima seal korvi alt, aga alguses tuli alt korve ilusti, ent siis tõmbasid nad sinna kokku ja meie kaugvisked ei läinud, mis tekitas ebakindlust,” lausus Toome.

Tõsi ta on, Rocki meeste 17 kolmest sopsas läbi rõnga vaid kaks. Turniiritabelis tõusis Kalev/Cramo kaotuste lahtis Tartu meeskonnaga samale reale, ent omavahelistes kohtumistes on eelis pealinnaklubil. Seega juhul, kui kalevlased ei komista laupäeval KK HITO või päev hiljem TTÜ otsa, võidavad nad ka põhiturniiri.

Ühtlasi tähendab see seda, et kui veerandfinaalides võtavad soosikud oma, ootab Rocki poolfinaalis Rakvere Tarvas, kelle vastu nad ka laupäeval põhiturniiri lõpetavad. „Mul on mure meeskonna, mitte tabeliseisu pärast. Kui saame sellest august välja ja leiame värskuse, siis ei pea me mõtleme selle peale, kes meile vastu tuleb,” lausus Kullamäe. **o**

EESTI MEISTRILIIGA

BC Kalev/Cramo – Tartu Ülikool/Rock 69 : 64 (29 : 26)

Kalev/Cramo: Dorbek 13 p, Elegar 12 p + 15 lp + 5 pk + 3 vl, Wilkinson 11 p, Fall 11 p + 6 bl, Sokk 10 p, McLeod 6 p, Škēle 4 p, Kajupank 2 p.

TÜ/Rock: Dimša 18 p, Toome 14 p, Veideman 9 p, Ingram 9 p, Neljubov 4 p, Kurbas 3 p, Saage 3 p, Doronin 2 p, Leppik 2 p.

2-p-visked: 51,3% (20/39) – 44,0% (22/50). **3-p-visked:** 12,5% (1/8) – 11,8% (2/17).

Vabavisked: 72,2% (26/36) – 73,7% (14/19). **Lauapallid:** 36–34. **Söödud:** 3–10. **Vahetlõiked:** 9–7. **Blokid:** 10–1. **Palikaotused:** 18–18.

Tabeliseis: TÜ/Rock 26-4, Kalev/Cramo 24-4, Rakvere Tarvas 20-9, TTÜ 15-13, TYCO Rapla 13-17, Pärnu 13-17, Valga Maks ja Moorits 12-19, Tallinna Kalev 8-23, KK HITO 2-27

Vallo Allingu (keskel) jäi võitluses Kalev/Cramo keskmängijate Bamba Falli (vasakul) ja Frank Elegariga kaotajaks ning nulli peale jäänud Tartu Ülikool/Rocki vanameister maandus varakult viie veaga pingil.

Foto: Rauno Volmar

Kaotanud Kontaveidi tegi ajavahe uimaseks

Tallinnas jätkuval 25 000 dollari suuruse auhinnafondiga tenniseturniiril SEB Tallink Open kaotas Anett Kontaveit teises ringis poolatar Magda Linettele (WTA 289) 2 : 6, 6 : 4, 2 : 6.

Esimeses setis jäi eestlanna kohe taha 0 : 4, võitis siis kaks geimi järjest, kuid avavaatuse kaotus jäi tõsiasjaks. Teises setis oli pinget palju. Seisuni 4 : 3 hoidsid mõlemad oma pallingut, siis murdis Kontaveit vastase servi, andis kohe tagasi ja võitis uuesti. Ehkki ka otsustav sett algas Kontaveidi pallingugeimiga, ei pääsenud ta kordagi ette. Kontaveit jäi taha 0 : 2, viigistas, aga kaotas taas oma pallingugeimi ja ühtlasi libises käest ka kogu mäng.

„Ta jättis algusest peale natuke uimase mulje. Ajavahe on kindlasti üks faktor, mis mõju avaldas – Anett on ju alles viiendat päeva kodus tagasi pärast Miami turniiri,”

ütles Kontaveidi treener Peeper Lamp Tennis.ee veebiportaalile. „Kuid ainult sellega ei saa põhjendada, miks ta esimeses setis tegi lausa üle kahekümne lihtvea. Teine sett oli siiski ilus, aga karta oli, et kui otsustavas setis enam initsiatiivi haarata ei õnnestum, läheb raskeks,” lisas Lamp.

Paarismängus jõudis eestlanna aga koos Läti tennisisti Jelena Ostapenkoga teise ringi ehk veerandfinaali, sest vastased, turniiri kõrgeim asetuse Mervana Jugić-Salkić ja Amra Sadiković olid sunnitud loobuma – üks vigastuse ja teine haiguse tõttu. **o EPL**

Täna Delfi Spordis:
Kalev-Rock kohtumise järelkajad:
mäng täismahus, intervjuud, fotod

31. märtsil kell 17 Mustpeade majas
Eesti Muusika Päevade KOORumine

EESTIAN MUUSIC PÄÄYS

Kavas: Amor, Ehala, Grigorjeva, Kiilaspea, Kõlar, Lemba, Leppoja, Matson, Pärt, Rull, Siimer, Sink, Sokk, Steiner, Sööt, Trump, Valkonen, Veeroos, Viira

Esinevad: Estonia Seltsi Segakoor, ETV mudilaskoor ja kontsertkoor, Collegium Musicale, Sansambel, Miina Härma Gümnaasiumi segakoor ja Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor.

Piletid eelmüügist 5/4 €, kohapeal 8/6 €
www.kooriyhing.ee

EESTI EKSPRESS
28. märts 2013
SÕLTUMATU NÄDALALEHT

Neinar Seli.
Salakütid.
Kaitsepolitsei.

ANDRUS VEERPALU
esimene pikk usutlus

EKSKLUSIIV!

Eesti immigrandi pörgulik kuu Ameerika vanglas

Juhtiv dopinguasjatundja: Veerpalu juhtum on jahmatav ja hirmutav

USA eksperdi Don Catlini sõnul oleks WADA-st tark Eesti teadlased endale appi paluda.

Aet Sõvari
aet@ep.ee

Tänapäeva dopingutestimise isa, üks tuntumaid dopinguspetsialiste Don Catlin ütles eksklusiivintervjuus Eesti Päevalehele, et maailma antidopingu agentuuril (WADA) tuleks teha Andrus Veerpalu juhtumist järeldused ja oma vigadest õppida.

Don Catlini nimi on spordimaailmas väga kuulus. Tema on see mees, kes töötas välja anaboolseid steroide tuvastava proovi ja avastas esimese dopingukütina 2002. aastal veredopingu EPO eri vormide alla kuuluva darbepoetiini alfa, millega jäid kohe vahele Salt Lake City olümpia kullavõitjad Johan Mühlegg ja Larissa Lazutina. Aasta hiljem töötas Catlin välja dopingainet THG-d tuvastava proovi, mis omakorda andis tõuke Balcolabori skandaalsele paljastamisele. Veel neli aastat tagasi töötas toona 70-aastane Catlin välja sünteetilise EPO ehk CERA tarvitamist paljastava dopinguproovi. 25 aastat töötas Catlin maineka dopingulabori UCLA Olympic Analytical Laboratory juhina, kuid 2007. aastal astus ta tagasi ja asus ametisse oma isikliku uurimisinstituudi – Anti-Doping Research – tegevjuhina.

Catlin on ekspert ka kasvuhormooni puudutavate dopinguproovi meetodite alal, sest viimased seitse–kaheksa aastat on tema laboris uuritud võimalusi, kuidas saaks kasvuhormooni manustamist kindlaks teha uriiniproovi võtmiseks.

Kui Eesti Päevaleht Catlinilt 2011. aasta augustis küsis, kas Andrus Veerpalul on üldse mõtet oma süütuse tõestamiseks CAS-i pöörduda või on tulutu püüda WADA proovi vastu vaielda, vastas Catlin: „Üks põhjus, miks tasub CAS-i pöörduda, on see, et sõltumatud teadlased saaksid tutvuda WADA dopingutesti valideerimisandmetega, mida WADA siiani pole jaganud kellegagi peale kitsa sõprade ja sponsorite ringi. Kui sportlane ei kasutanud kasvuhormooni, siis peaks ta kindlasti CAS-i pöörduma, sest siis peab WADA neid andmeid jagama. Sellest võib tõusta väga suur kasu tervele spordimaailmale.”

Nüüd, kaks aastat hiljem ütleb Catlin: „Andrus Veerpalu juhtum on tõeliselt jahmatav ja hirmutav. Jahmatav selle poolest, et see näitab täie selgusega, kuidas WADA võib teha täiesti karjuvaid vigu, ja hirmutav sellepärast, et see näitab, kuidas süüaluseks võib sattuda ka süütuid inimesi.”

WADA ei saa hakkama

Catlin märgib, et ta ei saa öelda, kas Veerpalu süüdistati ebaõiglaselt või mitte, sest ta pole saanud end juhtumiga kurssi viia. Ta ei taha WADA-t täielikult hukka mõista ja süüdistada neid asjata nõiajahis, kuid märgib: „WADA üritab

Soovitus: WADA-l tasuks edaspidi kõigepealt Eesti teadlastega konsulteerida.

teha õiget asja, aga nad on tõsiselt alarahastatud ja pole suutelised Veerpalu juhtumit käsitlema.”

Enda sõnul on ta juba pikemat aega sellele tähelepanu juhtunud ja see on tema arvates veel üks näide selle kohta,

et WADA lihtsalt ei saa oma tööga hakkama. „Dopingust on saanud niivõrd komplitseeritud teema, et ühe laboratooriumi või antidopingu agentuuri jaoks on aina võimatum suuta adekvaatselt ja teatud tasemele vastavalt nende juhtumitega tegelda.

Catlinile on hirmutav, et süüaluseks võib sattuda ka täiesti süütuid inimesi.

ROK ja WADA peavad olukorra ümber hindama ja leidma mingid muud lahendused,” sõnab Catlin, kes on aastaid juhtinud eri olümpiamängude dopingulaboreid.

Kas Veerpalu juhtum võib maailmas laiemat järelkaja põhjustada? Kas see võib tähendada kõigi seniste kasvuhormooniga vahele jäänud sportlaste puhtaks kuulutamist? Doktor Catlin ei oska seda öelda. „Praegu on raske hinnata, mis võivad olla selle juhtumi tagajärjed teiste vahelejäänute jaoks. Paljud neist on kahtlemata ka kasvuhormooni võtnud,” märgib ta. „Kuid igal juhul väärivad Eesti teadlased, kes selle juhtumiga tegelesid, väga suuri õnnitlusi. Tegemist on kõrgelt kvalifitseeritud teadlastega ja WADA-st oleks tark, kui ta paluks sel teadlastegrupil uurida kõiki kasvuhormooniga vahelejäämise juhtumeid, enne kui proovid positiivseks kuulutatakse.”

Igatahes on Veerpalu juhtum juba elevile ajanud Ameerika jalgpallurite ühenduse, mis on pikalt vastu seisnud kasvuhormooni proovi juurutamisele NFL-is. Juba eile seisis nende veebilehel teade: „Otsus õigustab testi teadusliku valideerimise ja läbipaistva süsteemi nõudmist.”

Catlin rõhutab, et ei taha öelda, nagu ei kõlbaks WADA kasvuhormooni proov kuhuigi, kuid et WADA teadlased, kes neid välja töötavad, peavad oma meetodid üle vaatama. „Neil on vaja üksikasjalikku abi ja see abi on olemas. Põhimõtteliselt on see test ikka veel kõlblik, kuid ümber tuleb hinnata hoopis WADA teadlased,” ütleb Catlin, kelle sõnul pole Veerpalu juhtum ainuke sellisarnane, mis osutab WADA teadlaste puudulikkule tööle. „Ma ei tea, kui tihti seda neil juhtub, aga juba ühest sellisest juhtumist peaks piisama, et asja võtaksid tõsiselt uurimise alla inimesed, kes on tõepoolest WADA-st sõltumatud.”

KES TA ON?

Don Catlin

Sündinud 4. juunil 1938

- Meditsiinidoktor
- Peetakse maailma juhtivaks dopinguspetsialistiks, moodsa dopingutestimise isaks.
- 1982. aastal asutas UCLA (University of California) juurde dopingulabori (Olympic Analytical Laboratory), mida juhtis 2007. aastani. UCLA labor töusis tema käe all maailma juhtivaks dopingulaboriks, kus uuriti aastas kõige rohkem uriiniproeve.
- 2007. aastal asus juhtima omaenese mittetulundusühingut, Anti-Doping Researchi instituuti.
- On välja töötanud hulganisti eri dopinguproove, sealhulgas anaboolsete steroidide, THG, darbepoetiini alfa ja CERA avastamiseks.

Dopingukütt Don Catlin õnnitleb Eesti teadlasi ja nendib, et WADA-l tuleb juhtunust oma järeldused teha. Foto: AP/Scanpix

Lõiguke otsusest: mida arvas kohus Veerpalu „ülestatunnistusest”?

Rahvusvahelise spordiarbitraaži (CAS) otsuse järgi ei suutnud rahvusvaheline suusaliit (FIS) veenda spordikohust, nagu oleks Andrus Veerpalu spordist lahkudes tunnistanud dopingutarvitamist. Küll leidub dokumentis tollase Eesti suusaliidu peasekretäri Jüri Järve kiri FIS-i kolleegile Sarah Lewisele, kus Järv ütleb, et Veerpalu loobub B-proovi avamisest, kui talle kui karjääri lõpetanud sportlasele tehakse erand ning infot positiivse proovi kohta avalikuks ei tehta.

Kirjas seisis: „Hea Sarah, olen pisut segaduses seoses

B-proovi avamisega. Ühes varasemas e-kirjas kirjutasite, et B-proovi võimalik avamine ei saa toimuda enne 7. märtsi. Seepärast ei kiirustanud ma tol hetkel ametliku vastuse saatmisega. Tundub, et hetkel on meil kaks võimalust: kui WADA nõustub tegema karjääri lõpetanud sportlaste erandi ja informatsioon ei jõua avalikuks, pole meil B-proovi vaja, kui aga avalikustamine on vältimatu, soovime kindlasti B-proovi avamist. Jüri.”

Veerpalule kolmeaastast võistluskeeldu määrates väitis FIS, nagu oleks Veerpalu

Jüri Järv

oma esindajate, eelkõige tolle-aegse alaliidu presidendi Toomas Savi ja Järve kaudu tunnistanud dopingutarvitamist, tehes ettepaneku mitte avalikustada positiivset proovi, kui ta sportlaskarjääri lõpetab.

Kohus leidis siiski, et FIS-i väited, nagu oleks Veerpalu või Järv tema nimel tunnistanud kasvuhormooni tarvitamist, ei saanud tõestust.

„Kostja poolt esitatud tõestusmaterjalid, eelkõige tekstisõnumid härra Järve ja proua Lewise vahel, ei viidanud dopingutarvitamise ülestunnistusele,” seisab otsuses. ●

Tarmo Paju

Sportlane võitles hea nime eest kuus aastat

Andrus Veerpalu kaheaastane võitlus polnud sugugi mitte kõige pikemate killast. Nimelt võitis Lõuna-Aafrika jooksja Gert Thys 2006. aastal Sõuli maratoni ega osanud aimatagi, et järgmisel kuuel aastal ei jookse ta suurlinnade tänavatel, vaid mööda eri organisatsioonide koridore.

Pärast maratoni leiti tema organismist norandrosterooni kasutamise jälgi, mispeale Lõuna-Aafrika kergejõustikuliit määras talle kahe aasta ja ühe kuu pikkuse võistluskeeldu. Thys kaebas otsuse edasi spordikohtusse (CAS). Kuna selgus, et nii A- kui ka

B-proovi analüüsis reeglite vastaselt sama isik, tühistas kohus ka jooksja karistuse.

Seepeale kaebas alaliit otsuse 2010. aastal edasi Šveitsi föderaalsetesse ülemkohtusse, kes tühistas CAS-i otsuse ja andis Thysile teada, et ta peab kaebuse suunama Lõuna-Aafrika Vabariigi antidopingu organisatsioonile. Pärast seda liitus protsessiga WADA, kes astus sportlase poolele ja juhtum leidis tagasitee CAS-i.

Lugu lõppes alles mullu, kui Thys pääses rajale tagasi, et joosta 40-aastaste ja vanemate meeste LAV rekord. ● **Kristi Kirsberg**

SUUR JA KÕIKVÕIMAS OZ

MS6

11.25 15.25
18.40 (v.a. E) 20.00 (v.a. N)
A. Le Coq sviit: 20.00 (v.a. E)

16:05
A. Le Coq sviit: 17.00 (L, P) 20.00 (ainult E)

KRUUDID

PERE

11.20 12.45 13.30 14.40 16.40
A. Le Coq sviit: 12.00 (ainult P) 14.30 (ainult L)

19.10 (v.a. R, E, K)

12.00 14.00 17.20 19.10 (R, E)
A. Le Coq sviit: 12.00 (ainult L) 14.30 (ainult P)

19.10 (ainult K)

GI JOE 3D KÄTTEMAKS

KINODES 29. MÄRTSIST

FEEL THE DIFFERENCE ERILINASTUS!

28. märts 20.00 ja 21.35

JAMES FRANCO SELENAGOMEZ
ASHLEY BENSON RACHEL KORINE
VANESSA HUDGENS

METSİK KOOLIVAHEAEG

SEKSIKAD JA OHTLIKUD

HARMONY KORINE FILM

15.10 19.35 21.55

"VIDEVIKU" SAAGA AUTOR STEPHENIE MEYER
ESITLUB

KEHA

KINODES ALATES 05.04

TUME TAEVAS K14
17.05 19.40 22.00

TÄITSAMEHED K14
12.50 19.05 21.20 (v.a. E)

TÜDRUKUTE SALAJUTUD MS12
14.35 19.20 21.25 (v.a. N)

MET OPERA HD LIVE: FRANCESCA DA RIMINI L
ainult 25. märtsil kl 19.00

ANNA KARENINA MS12
13.35 (ainult L, K)

ARGO K12
21.30 (ainult P, T)

CZ12: HIINA SODIAAK 3D MS6
14.10 (v.a. P, K)

ELAVAD PILDID MS12
13.35 (v.a. L, K) 19.00 (v.a. N)

GAMBIIT MS12
14.50 17.25

KOHTUMÕISTJA K12
17.15

KOLLIDE KOMPANII 2D EST PERE
12.20 15.05

KUUL PÄHE K14
21.45 (v.a. R, K)

LAMMUTAJA RALF 2D EST PERE
12.30

LAMMUTAJA RALF 2D RUS PERE
12.50

LAULUÄSSAD MS12
16.25

LISA LIMONE JA MAROC ORANGE: TORMAKAS ARMULUGU 3D L
11.35

MAKAAC MARCO 2D EST MS6
11.40

MAMMA K12
19.25

MILLEGA TEGELEVAD MEHED K16
21.20 (ainult E) 21.40 (v.a. E)

PARALLEELMAAILMAD 2D MS12
21.50 (ainult L, T, N)

PATUNE KIRG K12
21.50 (v.a. L, T, N)

PELGUPAIK MS12
16.45

PII ELU 3D MS12
14.10 (ainult P, K)

TÖÖTATUD MAA K12
19.15 21.30 (v.a. P, T)

VABASTATUD DJANGO K14
21.45 (ainult R, K)

VISA HING: HEA PÄEV, ET SURRA K12
17.00 21.35 (v.a. N)

EELLINASTUSED

KÕRVALMÕJUD K12
ainult 28. märtsil kl 21.25

VASTUVÕTUREGLID MS12
ainult 28. märtsil kl 19.00

*A. Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A. Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väärikad kinohommikud

Suured lootused

Filmile juhatab sisse vene keeles Boris Tuch.

Iga 5. seanss TASUTA!

11:00

Makaak Marco

EESTI KEELES

13:25 15:50

KINOS ARTIS ALATES 22. MÄRTSIST 2013

Renoir

13:40 17:25 21:40

KINO »SÕPRUS«

★
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

Murtud

28.03 2013

19:00 21:15

28.03	Politseiauto Pelle - eesti keeles	09:15	Renoir	13:40 17:25 21:40
	Väärikad kinohommikud - Suured lootused	11:00	Elavad pildid	15:00 18:55
	Kohtumõistja	11:15 21:30	Hiite lummus	17:35
	Makaak Marco - eesti keeles	13:25 15:50	Möbius	19:35

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

Danske Bank

New Standards

19.-28.04.2013

JAZZKAAR

Suurim jazzipidu Tallinnas!

PILETID SOODSAD MÄRTSI LÕPUNI!

Kiirusta!

000

www.jazzkaar.ee

Piletid müügil Piletilevi ja Ticketpro müügikohtades. Jazzkaare info 666 0030 ja piletid@jazzkaar.ee.

KAFO

ERGO

●●● Eesti Päevaleht

PRIKE

MY CITY HOTEL TALLINN

TALLINK

UNITED MOTORS

aktaprint

kuulutus.lehed.ee | Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Laen

• **Laen kinnisvara tagatisel.**
ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee.
Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Müük

- **Lõhutud kuivad- ja märjad küttepuud.** Tel 509 2933.
- **Meie tooteid iseloomustab märksõna - vastupidav!** Metallriiulid, kasutatud kontori ja poe sisustus. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 Kauplusaladu APUNEKS OÜ
- **Müüa soodsas hinnaga talusealiha.** Info tel 505 9151, 5354 3002.

Kinnisvara

- **Otse omanikult üürida 2 toaline korter.** Põhja Tallinn. Hind 300+kom. Tel 58188241.

Tervis

- **Parasühholoog Ž. Stepanjan** aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Teenused

- **KAARDID ENNUSTAVAD**
Tel 900 1727 24h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee
- **Õmblusmasinate remont, väljakutsed** tel 656 6063, 551 6633, Rosmann.

MARILIIS LINTNERMANN
Õnne sünnipäevaks!
Eesti Päevaleht

TALLINNA LINNATEATER

Eesti filmi laulud
22., 23. aprillil 19.00

Pál-tänava poisid
juunis-juulis 20.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn
3. aprillil kell 18.00
“ET LEEKIDES LEEGIKS MU LEEKIV...”
Pila- ja kiusutekste eesti luule- ja kirjandusloost muusikaliste vahepaladega esitavad EDA AHI, KRISTEL MÄGEDI, VERONIKA KIVISILLA, MARKO MARTINSON, KAUR RIISMAA JA JÜRGEN ROOSTE.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

Südamlik kaastunne omastele

VOLDEMAR SÜDA

kaotuse puhul
Peeter perega

Mälestame ja avaldame sügavat kaastunnet omastele

SIIM HAVAM

surma puhul
Leinavad Alma ja Li

Südamlik kaastunne dr Merje Jürisson-Porsile kalli

EMA

kaotuse puhul
Novartis Oncology

KESKKONNAAMET

Keskkonnaamet teatab:

Kuni 15.04.2013 (k.a) on võimalik AS Tallinna Jäätmete Taaskasutus-keskus jäätmete ladestusala (katastriüksuse tunnus 24504:004:0340) sulgemislahenduse muutmise keskkonnamõju hindamise (KMH) aruandega tutvuda ning esitada kirjalikke ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi tööpäeval Keskonnaameti Harju kontoris Viljandi mnt 16, Tallinn (kontaktisikud: Diane Banhard, diane.banhard@keskkonnaamet.ee, 6744 809 ja Görel Grauding, gorel.grauding@keskkonnaamet.ee, 6744 826). Aruanne on tutvumiseks ka <http://www.keskkonnaamet.ee/uudised-ja-artiklid/keskkonnamoju-hindamised/> veebilehel. Arendaja on AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus (kontaktisik: Allan Pohlak, allan.pohlak@veolia.ee). Tulenevalt asjaolust, et viimastel aastatel kasutusele võetud tehnoloogilised lahendused annavad ladestusala sulgemisel parema tulemuse ja minimeerivad võimalikke keskkonnanariske, soovib arendaja muuta prügila rajamise projektis ette nähtud sulgemislahendust. KMH eesmärk on hinnata ladestusala sulgemislahenduse muutmisega kaasnevaid keskkonnamõjusid. Avalik arutelu toimub 18.04.2013 Jõelähtme Vallavalitsuses kell 18:00.

Avaldame sügavat kaastunnet Kalju Kisandile kalli

ISA

surma puhul
OÜ Astlanda Ehitus

Südamlik kaastunne abikaasale ja lähedastele

SILVIA LAULU

kaotuse puhul
Rein, Mihkel, Kaie ja Linda

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maalehte ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutus.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Mälestame arheoloog

SILVIA LAUL

1931 - 2013

Avaldame kaastunnet omastele

Muinsuskaitseamet

Arheoloogiamälestiste eksperdinõukogu

EESTI EKSPRESS RAAMAT

TIINA JÕGEDA ÕNNE VALEM

Milline on parima koogi retsept? Samasugune nagu õnne valem. Mõlemaid saab küpsetada erinevatest ainetest ja isesugustes vormides.
(Toomas Paul)

Müügil raamatupoodides!

On lahkunud kallis

PIA JOANDI

26.02.1918 - 25.03.2013

Ärasaatmine
1. aprillil kl 14
Pärnamäe Krematooriumis

Omaksed

Südamlik kaastunne lähedastele

IRINA AIGRO

surma puhul

Kolleegid Eesti Energia Tehnoloogiatööstus ASst

SILVIA LAUL

1931-2013

Teenekat arheoloogi mälestavad Eesti kolleegid Sügav kaastunne lahkunu omastele

Eesti Arheoloogiaselts

Südamlik kaastunne Siiri Rohtlale perekonnaga isa

AAVO HAAGIVANGI

kaotuse puhul

Veterinaar- ja Toiduameti Harjumaa kolleegid ja sõbrad

Avaldame kaastunnet kauaaegsele tegevjuhile, Katrin Kivirannale, abikaasa

PEETER JÕGINÕLV

29.02.1944 - 24.03.2013

surma puhul

Korteriühistu Sõstra ¾

Avaldame sügavat kaastunnet AS Sillamäe Sadam juhtkonnale hea kollegi ja partneri

PEETER JAKOVLEVI

lahkumise puhul

AS BCT ja AS DBT kollektiivid

Südamlik kaastunne Eve Roosilehele kalli abikaasa

MARI ROOSILEHE

kaotuse puhul

Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu

Tiit Kändler
teadustoimetaja

KIRJANDUS

Geneetikud määrasid Homeroose „Iliase” vanuse

Endiselt pole täpselt teada, millal Homeros, kui ta ikka kunagi elas, „Iliase” kirjutas.

Nüüd on geneetikud oma meetoditega selle Trooja sõda kirjeldava teose vanust hinnanud. Inglismaa Readingi ülikooli evolutsiooniteoreetik Mark Pagel ja tema kaastöötajad USA-st lähenesid keelele kui geneetika reeglite kohaselt toimivale nähtusele. Teadlased uurisid Homeroose sõnakasutust ja otsisid lingvistilise evolutsiooni korrapära.

Geneetikud kinnitasid, et „Ilias” on kirjutatud aastal 762 eKr plussmiinus 50 aastat.

Allikas: *Scientific American*

„Ilias”

LOOMAD

Nelja tiivaga linnud

Linnud on õppinud kahel tiival lendama, nii nagu inimesed kahel jalal käima. Hiina teadlased on leidnud 11 primitivset dinosauruste aegset linnuliiki, kelle tagajalgadel on märke sulgedest. Ilmselt lendas taevast ringi neljatiivaline olend, kes ajapikku õppis toime tulema kahe tiivaga. Samal ajal kohastusid tagajäsemed maapinnal kõndima.

Allikas: *Science*

Hiinas päevavalgele tulunud eelajalooline lind
Foto AFP/Scanpix

KIIRKOMMENTAAR

Täpselt mõõdetud minevik

Kas pole imeline mõelda, et inimene suudab seadmetega nähtavaks teha ja mõõta kiirgust, mis on pärit hetkest pärast Suurt Pauku ja mille footonid siiani universumis ringi rändavad, ning määrata universumi vanuseks 13,8 miljardit aastat umbes 0,7% täpsusega. Universumi sünniaega teame me palju täpsemalt kui Kaali kraatri või eesti rahva sünniaega. Mida lähem minevik, seda raskem mõõta. Kosmoloogia on teadus maailmast tervikuna ja nõnda teame paradoksaalsel kombel tervikut täpsemini kui üksikut.

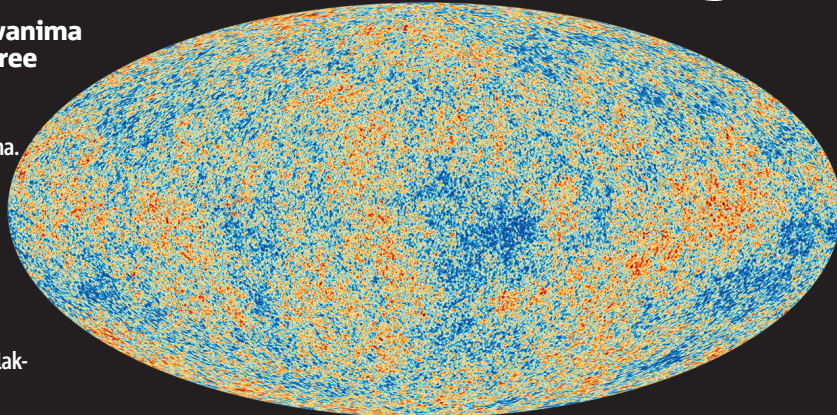
Universum osutus varem arvatust vanemaks

Universumi koostises on ka arvatust rohkem tavalist ainet ja vähem tumeenergiat. Need tulemused avaldas ESA möödunud nädalal.

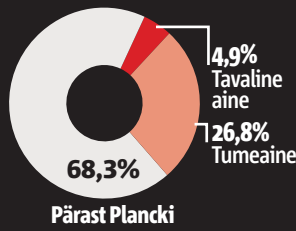
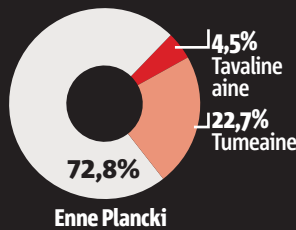
Kosmiline mikrolaine taustkiirgus

Universumi vanima valguse portree

See valgus tekkis, kui universum oli 380 000 aastat vana. Näeme tillukesi temperatuuri kõikumisi, mis vastavad veidi erineva tihedusega aladele, millest said nüüdsete tähtede ja galaktikate seemned.

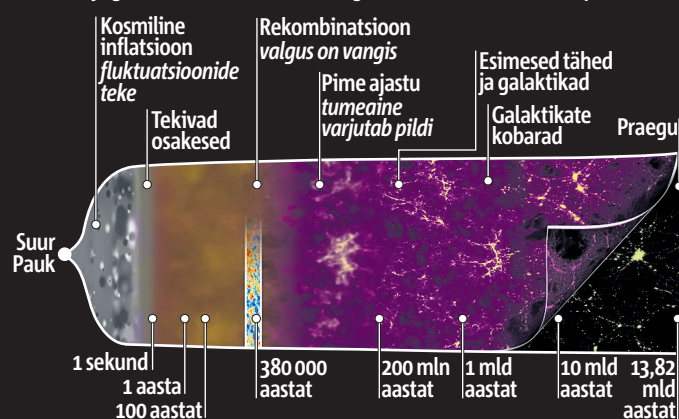

Universumi uus retsept

Universumi ajalugu

Kiire paisumise ajal võimendusid fluktuatsioonid, mis hiljem said tähtede ja galaktikate seemneteks. Valgus vabanes 380 000. aasta paiku.

Allikas: Euroopa kosmoseagentuur ESA, Planck; graafika: Maret Müür

Meie universum lendab laiali aeglasemalt kui arvatud ja on vanem.

Esimesed tähed tekkisid, kui universum oli 400 miljoni aasta vanune.

siooni ja järgmise 380 000 aasta jooksul oli universum läbi paistmatu. Tihedus ja temperatuur olid ülikõrged ja osakestevahelised põrked ülisagedased, mis takistas footonitel üle universumi levida. Osakesed ja tavaaine olid tihedalt seotud footonitega, moodustades ühtse materiat ja kiirguse „vedelikku”. Gravitatsiooni ja kiirgusrõhu koosmõju hoidis ära fluktuatsioonide kasvu.

380 000 aasta vanuselt pärast Suurt Pauku oli universum paisunud, selle tihedus vähenenud ja temperatuur langenud 3000 kraadini (ehk kaks korda madalamaks kui praegu Päikese pinnal), et prootonid ja elektronid said ühineda vesiniku aatomiteks. Tol ajal oli universum praegusest tuhat korda pisem ja selle temperatuur nüüdse universumi keskmisest temperatuurist tuhat korda kõrgem. Elektronid kadusid footonite vaateväljalt ja see lahutas nad omavahel. Sündis omasoodu mööda universumit rändav valgus. Need algse footonid elavad siiani, hulguvad mööda universumit ja moodustavad taustkiirguse lainepikkusega

mikrolainealal. Kiirgust ise loomustab musta keha temperatuur, mis sellise kiirguse kiirgaks. Taustkiirguse temperatuur on absoluutse nullkraadi lähedal, 2,7 kraadi Kelvinit.

Mudel vajab kohandamist

Taustkiirgus ei ole ühtlane, esineb tillukesi temperatuuri kõrvalekaldeid ehk fluktuatsioone, mille muster on jäädvustatud pildi aine jaotusest ajal, kui valguskiirgus vabanes.

Praegune kosmoloogide standardmudel kirjeldab suurtel ruumiskaaladel tasast, homogeenet universumit, kus valitseb tumeaine ja tumeenergia. Selle mudeli õigsust kinnitasid 2001. aastal lähetatud kosmosejaama WMAP andmed. Nende järgi moodustusid esimesed tähed, kui universum oli 400 miljoni aasta vanune.

Planck saatis kosmoloogidele mõned vihjed, et nende mudel vajab kohendamist. Nimelt ei sobi suurtel vaatenurkadel mõõdetud fluktuatsioonid standardmudeliga kokku. Üks võimalik seletus on, et universum ei ole suures skaalades siiski igas suunas ühesugune. ●